

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ • ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ

1987

ξυ αυτών προς αποκατάσταση της ζημίας με καταβολή αποζημιώσεως των ασφαλιστικών οργανισμών από τον υπόχρεο αποδόσεως σ' αυτούς του πόρου από το αγγελιόσημο, η οποία μπορεί να προέρχεται είτε από αμέλεια περί την είσπραξη του πόρου, είτε από παρακράτηση και επομένως, από αδικπραξία δημοσίου δικαίου του αρμόδιου διαχειριστή, είναι διοικητική διαφορά και υπάγεται στην αρμοδιότητα των τδ-δ. ΠΠρθεσ 857/86-ΕΛΔ 28, 923

6. Θέματα Κοινοτικού Δικαίου

29. - Παραβιάζονται οι υποχρεώσεις που έχει, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 48, 52 και 59 της ΣυνθΕΟΚ, η Ιταλική Δημοκρατία, εφόσον διατηρεί σε ισχύ διατάξεις νόμων που εξαρτούν: 1) από τη συνδρομή της Ιταλικής ιθαγένειας την εγγραφή στους καταλόγους και τα μητρώα των συνεργατών τύπου και των δοκίμων δημοσιογράφων που είναι υπήκοοι άλλων κρατών μελών στον ειδικό κατάλογο των αλλοδαπών δημοσιογράφων. ΔΕΚ Ολ 165/85-ΔΕΝ 43, 175

Ε. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ-ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗ

ΤΥΠΟΣ (ΠοινΔ)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εγκλήματα δια του Τύπου τελούμενα (1-9)	4. Αρση ατέλειας τυπογραφικού χάρτη (15-19)
2. Ευθύνη και προϋποθέσεις για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση (10-13)	5. Αναίρεση και άλλα ένδικα μέσα (20-22)
3. Παραγραφή (14)	6. Διάφορα (23)

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αμετάκλητη καταδίκη, 19
Αναδρομική εφαρμογή, 13
Αποζημίωση, 10-11
Αρση ατέλειας, 15-19
Ασεμνο, 4
Δημοσίευση, 1, 6
Δημοσιογράφος, 23
Διευθυντής, 14, 16
Διοχέτευση γεγονότων, 7
Δυσφήμιση δια του τύπου, 7
Εγκλήματα δια του τύπου, 1-6
Εκδότης, 14, 16
Ελλειψη αιτιολογίας, 7

Ενδικο μέσο, 16, 21-22
Εννομο συμφέρον, 16
Εντυπο, 2, 5-6
Επάγγελμα, 23
Εφεση, 22
Εσχατη προδοσία, 2
Ιδιοκτήτης, 11, 14-15
Κακούργημα, 1-2
Κατ' εξακολούθηση έγκλημα, 9
Μάρτυρας, 23
Μεταλλική δραχμή, 12
Παραγραφή, 14
Περιύβριση αρχής μέσω του τύπου,

14
Πολιτική αγωγή, 11
Προθεσμία αναίρεσης, 20
Συκοφαντική δυσφήμιση δια του τύπου, 5, 8-9, 15, 18-19
Συντάκτης, 11
Τύπος, 1
Υπέρβαση εξουσίας, 17
Φωτοτύπηση εγγράφου, 5-6
Χειροτέρευση θέσεως, 17
Χρηματική ικανοποίηση, 12-13

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Αλιβιζάτου Ν.Κ.: Κράτος και Ραδιοτηλεόραση. Η θεσμική διάσταση, Αθήνα/Κομοτηνή 1986. -Βουγιούκα Κ.Ν.: Το Ποινικόν Δίκαιον των Ειδικών Ποινικών Νόμων, τ. Β : Το περί Τύπου ουσιαστικόν και δικονομικόν ποινικόν δίκαιον, τευχ. Α. Αθήναι /Θεσσαλονίκη. 1968 -Δαγτόγλου Π.Δ.: Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα, Αθήνα/Κομοτηνή 1986. -Ζηλεμένου Κ.: Συζητήσεις με την ελευθερία του τύπου, Αθήνα 1988. -Καραμούντζου Α.Δ.: Η αρμοδιότης επί των αδικημάτων του τύπου και η νομική σημασία της δημοσιογραφικής ιδιότητος, Θεσσαλονίκη. 1963. -Κρίππα Γ.Η.: Η ελευθερία του τύπου έναντι του δικαιώματος επί του ιδιωτικού βίου, Διδ. Διατρ. Αθηνών 1972. -Κρίππα Γ.Η.: Νόμοι τύπου, δημοσιογραφίας, κινηματογράφου, Αθήναι 1977. -Κρίππα Γ.Η.: Δίκαιον του τύπου, τ. Ι: Αθήναι 1970, τ. ΙΙ: Αθήναι 1971. -Κόρσου Δ.: Τύπος και Ραδιοτηλεόραση, Αθήνα/Κομοτηνή 1987. -Μιχαηλίδη Γ. -Νουάρου: Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του τύπου. Πρακτικά Ακαδ. Αθηνών, τ. 58:1983, 274 έως 299. -Μπουροπούλου Αγγ.Ν.: Ερμηνεία των περί τύπου νόμων 5060 και 1092 ως ισχύουσι σήμερα, κατ άρθρον, Αθήνα 1958. -Σταθάτου Ν.: Το δίκαιον του τύπου, Αθήναι 1966. -Φίλια Β.Ι.: Το συνταγματικόν δικαίωμα της ελευθερότυπίας και η κατ άρθρον 327

ΠΚ πρόσθετος προστασία, Αθήνα 1966.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η καταχρηστική άσκηση της ελευθεροτυπίας τιμωρείται κατά περίπτωση ιδίως με τα άρθρα ΠΚ 168 παρ 2 (προσβολή κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας) και 191 (διάσπορα ψευδών ειδήσεων), καθώς επίσης με τα άρθρα 181 (περιύβριση της αρχής), 361 επ. (εγκλήματα κατά της τιμής), 134 επ. (προσβολές του πολιτεύματος κυρίως άρθρο 135 παρ 1), 146 (παραβίαση μυστικών της Πολιτείας) κ.ά. Σχετικοί είναι και οι ν 5060/1931 περί Τύπου, προσβολής της τιμής εν γένει και άλλων σχετικών αδικημάτων, αν 1092/1938 περί Τύπου, αν 582/1945 περί του τρόπου χορηγήσεως χάρτου εις τον Τύπον, αν 199/1945 περί συμπληρώσεως του αν 1998/1939 περί σημάτων, αν 265/1945 περί μέτρων προστασίας των νομίμως κυκλοφορούντων περιοδικών και ημερησίων δημοσιευμάτων, νδ 2493/1953 περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινων του Ποινικού Κώδικος (το άρθρο 30 αφορά στην άρση της δασμολογικής ατελείας), πδ 2943/1954 περί τρόπου πώλησεως εφημερίδων και περιοδικών (τα νομοθετήματα αυτά, που περιέχουν όλα και ποινικές διατάξεις, επανήλθαν σε ισχύ ενόσω η ενμέρει με το ν 10/1975) και ν 1178/1981 περί αστικής ευθύνης του Τύπου και άλλων τινων διατάξεων.

1. Εγκλήματα δια του Τύπου τελούμενα

1. — Ως έγκλημα τελούμενο δια του Τύπου (με τη γενική, κατά το άρθρο 1 εδ.α' αν 1092/1938, έννοια του εντύπου), υπαγόμενο στη γενικότερη κατηγορία των αδικημάτων Τύπου, νοείται και το κακούργημα του κοινού δικαίου, του οποίου η αντικειμενική υπόσταση δεν περιλαμβάνει στοιχείο αναγόμενο στη λειτουργία ή χρησιμοποίηση του Τύπου ειδικώς, εφόσον στη συγκεκριμένη περίπτωση, ως μέσο τελεσεώς του, εκδηλωτικό προς τρίτους, διανοημάτων, χρησιμοποιείται είδος εντύπου δημοσιευόμενο κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ. 1 αν 1092/1938, όπως με διανομή ή, σε δημόσια συνάθροιση ή μέρος δημόσιο ή προσιτό στο κοινό, έκθεση, ή άλλους κατά το άρθρο αυτό τρόπους. ΑΠ (Συμβ) 1284/86-ΠοινΧρ 37, 91

2. — ...επομένως, η για την επίτευξη της διαδόσεως εγγράφων, εικόνων ή παραστάσεων και της με τον τρόπο αυτό διεγέρσεως άλλων σε επιχείρηση πράξεως εσχάτης προδοσίας, με την έννοια του άρθρου 134 ΠΚ, χρησιμοποίηση (ως μέσου) εντύπου, υπό την έννοια του άρθρου 1 αν 1092/1938, (υπό την έννοια δηλ. ότι οι εικόνες ή παραστάσεις έχουν, για τον πολλαπλασιασμό ή τη διάδοσή τους, παραχθεί σε πολλά όμοια αντίτυπα με τη χρησιμοποίηση της τυπογραφίας ή οποιουδήποτε άλλου μηχανικού ή χημικού μέσου), δημοσιευόμενου κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του ίδιου νόμου, καθιστά το κακούργημα του άρθρου 135 παρ. 1 ΠΚ έγκλημα δια του Τύπου τελούμενο. ΑΠ (Συμβ) 1284/86-ΠοινΧρ 37, 91

3. — Ως αδικήματα που τελούνται δια του τύπου νοούνται τα αδικήματα του κοινού δικαίου, εκείνα δηλ. που προβλέπονται και τιμωρούνται από τον Ποινικό Κώδικα ή από ειδικούς ποινικούς νόμους, όταν τελούνται δια καταχρήσεως του Τύπου, ως μέσου για την εκδήλωσή

τους (βλ. και ΑΠ 1284/86 ΠοινΧρ 37, 191 και υπ' αυτή παραπομπή). ΑΠ 162/87-ΠοινΧρ 37, 394. ΠλημΑθ 2357/87-ΠοινΧρ 37, 674

4. — ...τέτοια όμως αδικήματα δεν είναι εκείνα που προβλέπονται και τιμωρούνται με το 'περί ασέμων δημοσιευμάτων' άρθρο 29 παρ. 1 του ν 5060/1931, διότι όλοι οι εκτιθέμενοι στη διάταξη αυτή τρόποι για θέση σε κυκλοφορία εγγράφων, εντύπων κ.λ.π. αποτελούν στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης της ενλόγου παραβάσεως και όχι μέσο εκτέλεσής της, είναι δηλ. πράξη υλική και άσχετη προς τη χρησιμοποίηση του τύπου ως οργάνου. ΑΠ 162/87-ΠοινΧρ 37, 394

5. — Σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 1 του αν 1092/38 'περί τύπου', το κύριο χαρακτηριστικό του Τύπου είναι ο με την τυπογραφία ή με άλλο μηχανικό ή χημικό μέσο πολλαπλασιασμός ή η διάδοση χειρογράφων. Και ναι μεν, όταν μία επιστολή με συκοφαντικό περιεχόμενο γραφεί στη γραφομηχανή δεν στοιχειοθετείται το αδίκημα της συκοφαντικής δυσφήμισης δια του τύπου, πλην όμως αν η επιστολή αυτή, χειρόγραφη ή γραμμένη σε συνηθισμένη γραφομηχανή, φωτοτυπηθεί σε πολλά αντίτυπα και διανεμηθεί, τότε εκτελείται το αδίκημα της συκοφαντικής δυσφήμισης δια του τύπου, καθόσον η φωτοτύπηση ενός εγγράφου αποτελεί πολλαπλασιασμό χειρογράφου με μηχανικό μέσο, και άρα εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου περί Τύπου... ΠλημΑθ 2357/87-ΠοινΧρ 37, 674

6. — ...είναι παραπεμπτέοι στο ακροατήριο του καθ' ύλη και κατά τόπο αρμόδιου Τριμελούς Πλημ/κείου Αθηνών ο Πρόεδρος και ο αναπληρωτής Γεν. Γραμματέας Σωματίου για, κατ' ορθότερο νομικό χαρακτηρισμό, συκοφαντική δυσφήμιση δια του Τύπου επειδή συνέταξαν, δατυλογράφησαν και στη συνέχεια πολλαπλασίασαν με

μηχανοχημικό μέσο (φωτοτυπικό μηχάνημα) και διένειμαν επιστολή με συκοφαντικό περιεχόμενο σε όλα τα μέλη του Σωματίου (βλ. αυτόθι και παρατ. του Αγγελου Κωνσταντινίδη, κατά τον οποίο δεν πληροί τους όρους της δημοσίευσης κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ. 1 αν 1092/1938 'περί τύπου' η αποστολή εντύπου μέσα σε φάκελο σε συγκεκριμένο παραλήπτη και χωρίς να γίνει κοινοποίησή του σε άριστο αριθμό προσώπων). ΠλημΑθ 2357/87-ΠοινΧρ 37, 674

7. — Υπάρχει έλλειψη αιτιολογίας όταν στην καταδικαστική απόφαση για δυσφήμιση δια του τύπου γίνεται δεκτό ότι ο κατηγορούμενος 'διοχέτευσε' σε συντάκτη εφημερίδας τα δυσφημιστικά γεγονότα που δημοσιεύθηκαν σ' αυτήν χωρίς να καθορίζεται στο αιτιολογικό ή στο διατακτικό ότι ο κατηγορούμενος συνέταξε το πιο πάνω δημοσίευμα με οποιοδήποτε τρόπο και χωρίς να προσδιορίζονται τα αποδεικτικά μέσα από τα οποία πείσθηκε το δικαστήριο για την ενλόγω 'διοχέτευση' των γεγονότων από τον κατηγορούμενο. ΑΠ 831/87-ΝοΒ 35, 965

8. — Είναι ορθή και αιτιολογημένη η καταδικαστική απόφαση για συκοφαντική δυσφήμιση δια του τύπου των κατοίκων κοινότητας οι οποίοι επειδή αμφισβητούσαν την κυριότητα εκτάσεως, συνέταξαν και δημοσίευσαν σε τρεις τοπικές εφημερίδες υπόμνημα στο οποίο ψευδώς αποκαλούσαν τον νόμιμο κύριο της εκτάσεως 'καταπατητή κοινοτικής ή δημόσιας έκτασης' και 'τσιφλικά', διαδίδοντας δηλ. γεγονότα που ήταν ικανά και πρόσφορα να προκαλέσουν αποτροπιασμό, αγανάκτηση, λαική δυσφορία, χλευασμό και κοινωνική απομόνωση, ενώ εγνώριζαν το ψευδές των κατηγοριών αυτών, αφού με απόφαση του Εφετείου Ιωαννίνων είχε ήδη κριθεί ότι η ενλόγω έκταση ανήκει κατά κυριότητα στον ως πολιτικός ενάγοντα παραστάνα και στους συγγενείς του. ΑΠ 1132/87-ΠοινΧρ 37, 921

9. — Η δημοσίευση σε τρεις εφημερίδες του ίδιου συκοφαντικού κειμένου δεν συνιστά συρροή αλλά τέλεση κατ' εξακολούθηση ενός μόνον εγκλήματος, δηλ. της συκοφαντικής δυσφήμισης δια του τύπου, δεδομένου ότι με τα δημοσιεύματα (πανομοιότυπα) και στις τρεις εφημερίδες έγινε προβολή του αυτού εννόμου αγαθού και υπάρχει, άρα, ουσιώδης ομοιομορφία και σταθερή εξακολούθητική γραμμή των υπαιτίων. ΑΠ 1132/87-ΠοινΧρ 37, 921

2. Ευθύνη και προϋποθέσεις για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση

10. — Κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου μόνου παρ. 1 ν 1178/1981 περί αστικής ευθύνης του τύπου, δεν καταργούνται διατάξεις των άρθρων 914, 919, 920 και 932 ΑΚ (βλ. και εισηγ. έκθεση του νόμου, στην οποία τονίζεται

ότι ουδεμία νέα διάταξη θεσπίζεται αλλά προσαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 48 του αν 1092/1938 'περί τύπου' προς τις διατάξεις περί αδικοπραξιών του ΑΚ)... ΑΠ 1511/86-ΠοινΧρ 37, 191

11. — ... επομένως ο συντάκτης ενός δυσφημτικού δημοσιεύματος δεν απαλλάσσεται της ευθύνης για αποζημίωση του βλαβέντος από το δημοσίευμα και δικαιούται ο τελευταίος να ασκήσει πολιτική αγωγή στο ποινικό δικαστήριο κατά τα άρθρα 63, 68, 83 ΚΠΔ και να παραστεί ως πολιτικός ενάγων κατά του ενλόγω συντάκτη, ακόμη και όταν είναι γνωστός ο ιδιοκτήτης της εφημερίδας. ΑΠ 1511/86-ΠοινΧρ 37, 191

12. — Μετά την κατάργηση, με το άρθρο 2 νδ 790/1970, της μεταλλικής δραχμής, έγινε αδύνατος ο ορισμός της χρηματικής ικανοποίησης του άρθρου 48 παρ. 1 αν 1092/1938 σε μεταλλικές δραχμές και συνακόλουθα έπαψε να υπάρχει το κατώτατο όριο χρηματικής ικανοποίησης που ορίζεται με τη διάταξη αυτή. Εξάλλου, ο καθορισμός του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης από το δικαστήριο της ουσίας δεν ελέγχεται από τον Αρειο Πάγο. ΑΠ 1685/86-ΝοΒ 35, 1055

13. — Η ισχύς της παρ. 2 άρθρου μόνου ν 1178/1981, με την οποία ορίζεται ότι η κατά το άρθρο 932 ΑΚ χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του αδικηθέντος από κάποια από τις πράξεις που προβλέπονται από τον αν 1092/1938 έχει ορισμένο κατώτατο όριο, άρχισε κατά την παρ. 9 του ν 1178/1981 από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως την 16. 7. 1981 και δεν έχει αναδρομική εφαρμογή για ηθική βλάβη που προξενήθηκε με δημοσίευμα που θίγει την τιμή ή την υπόληψη του παθόντος, το οποίο κυκλοφόρησε πριν ισχύσει αυτός. ΑΠ 1685/86-ΝοΒ 35, 1055

3. Παραγραφή

14. — Παραγράφεται λόγω παρελεύσεως 18μήνου η καταδικαστική για περιύβριση αρχής μέσω του Τύπου απόφαση που καταδίκασε τους κατηγορούμενους ιδιοκτήτη, εκδότη και διευθυντή καθημερινής εφημερίδας (ανέμειξαν τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολιτεύσεως καθώς και άλλους παράγοντες της σε σκάνδαλο κατασκοπίας), διότι η παραγραφή αυτή του άρθρου 47 παρ. 1 αν 1092/1938 'περί τύπου' για αδικήματα τελούμενα δια του Τύπου, όπως κρίθηκε με την υπ' αριθμ. 644/1985 απόφαση της ολομελείας του Αρείου Πάγου, είναι ειδική και κατισχύει της οριζόμενης από το άρθρο 111 του ΠΚ. ΑΠ 610/87-ΠοινΧρ 37, 542.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΣΥΝΤΑΚΤΗ: Επισημαίνεται ότι το άρθρο 47 του αν 1092/1938, που ρυθμίζει τα σχετικά θέματα της παραγραφής αδικημάτων δια

του Τύπου, αντικαταστάθηκε πρόσφατα (άρθρο 4 ν 1738/1987) ως εξής: 1. Τα αδικήματα που πράττονται δια του Τύπου παραγράφονται μετά 18 μήνες από την τέλεση της πράξης. 2. Η προθεσμία της παραγράφης αναστέλλεται για όσο χρόνο σύμφωνα με διάταξη νόμου δεν μπορεί να αρχίσει ή να εξακολουθήσει η ποινική δίωξη και για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η κύρια διαδικασία ώπου να γίνει αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση. Σε κάθε περίπτωση ο χρόνος της αναστολής δεν μπορεί να υπερβεί τα δύο έτη.

4. Άρση ατέλειας τυπογραφικού χάρτη

15. — Κατά την παρ. 1 του άρθρου 30 νδ 2493/1953 το δικαστήριο απαγγέλλει υποχρεωτικά την άρση μέχρις έξι μηνών της δασμολογικής ατέλειας του τυπογραφικού χάρτη που χρησιμοποιείται από την εφημερίδα ή το περιοδικό, σε περίπτωση καταδίκης για τα πλημμελήματα που αναφέρονται στη διάταξη αυτή, μεταξύ των οποίων και της συκοφαντικής δυσφήμισης, εφόσον τελέστηκαν από την ενλόγω εφημερίδα ή το περιοδικό. Με τη διάταξη αυτή αποσκοπείται πλήγμα οικονομικής φύσεως κατά της όλης επιχειρήσεως της εφημερίδας ή του περιοδικού και όχι μόνο κατά του ιδιοκτήτη, δηλ. εκείνου που έχει τα μέσα εκδόσεως. ΑΠ ΟΛ 1244/86-ΠοινΧρ 37, 65

16. — ... επομένως και ο εκδότης, όταν συνεπεία της καταδίκης του επιβλήθηκε στην επιχείρηση της εφημερίδας ή του περιοδικού άρση της δασμολογικής ατέλειας, έχει έννομο συμφέρον να ασκήσει ένδικο μέσο με τον σκοπό να επιτύχει τελικώς την άρση της συνέπειας αυτής κατ' άρθρο 463 ΚΠΔ. Κατά αντίθετη γνώμη της μειοψηφίας, η ύπαρξη στο πρόσωπο ενός ατόμου της ιδιότητας του εκδότη και του διευθυντή δεν συνεπάγεται ότι αυτός ασκεί για λογαριασμό του την επιχείρηση του εντύπου ούτε ότι έχει έννομο συμφέρον και δικαιούται σε άσκηση αναιρέσεως. ΑΠ ΟΛ 1244/86-ΠοινΧρ 37, 65

17. — Η άρση της δασμολογικής ατέλειας του τυπογραφικού χάρτη εφημερίδας ή περιοδικού δεν είναι ειδική παρεπόμενη ποινή, ούτε μέτρο ασφαλείας, προβλεπόμενο από τον Ποινικό Κώδικα, αλλά υποχρεωτική συνέπεια μιας καταδίκης. Επομένως το εφετείο δεν δικαιούται να επιβάλει για πρώτη φορά την άρση της ατέλειας διότι επιφέρει έτσι χειροτέρευση της θέσεως του κατηγορουμένου και περιπίπτει σε υπέρβαση εξουσίας όταν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δεν έχει ήδη καταγνώσει αυτή τη συνέπεια (άρθρο 470 και 510 παρ. 1θ ΚΠΔ)... ΑΠ ΟΛ 1244/86-ΠοινΧρ 37, 65

18. — ... κατά αντίθετη γνώμη της μειοψηφίας το εφετείο μπορεί να επιβάλλει την άρση της

δασμολογικής ατέλειας, διότι αυτή προβλέπεται ν' απαγγέλλεται υποχρεωτικά από το δικαστήριο σε περίπτωση καταδίκης, μεταξύ άλλων, και για συκοφαντική δυσφήμιση, που για τέτοιο αδίκημα καταδικάστηκε ο αναιρεσείων, σύμφωνα με την αληθινή έννοια της παρ. 2 πέρ. α' του άρθρου 470 ΚΠΔ, αφού το πρωτοβάθμιο δικαστήριο από παραδρομή δεν κατέγνωσε την υποχρεωτική αυτή συνέπεια. ΑΠ ΟΛ 1244/86-ΠοινΧρ 37, 65

19. — Η αναίρεση της περί άρσεως της ατέλειας διατάξεως δεν θίγει το αμετάκλητο της καταδίκης για συκοφαντική δυσφήμιση και επομένως δεν τίθεται ζήτημα παραγράφης της αξιόποινης πράξεως ούτε και της συνέπειας της άρσεως της ενλόγω ατέλειας, η οποία επέρχεται ύστερα από την αμετάκλητη καταδίκη για την παραπάνω πράξη (άρθρο 114 ΠΚ). ΑΠ ΟΛ 1244/86-ΠοινΧρ 37, 65

5. Αναίρεση και άλλα ένδικα μέσα

20. — Οι παρ. 2 και 3 του άρθρου 473 ΚΠΔ, που ορίζει ότι η προθεσμία για αναίρεση με δήλωση στον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου είναι εικοσαήμερη και αρχίζει από τον χρόνο καταχώρισης της αποφάσεως σε ειδικό βιβλίο, δεν ισχύει προκειμένου για τα αδικήματα τα δια του Τύπου τελούμενα, και αντίθετα ισχύει το άρθρο 65 παρ. 2 του ν 5060/1931 'περί Τύπου' που ορίζει ότι η προθεσμία είναι τριήμερη από την έκδοση της αποφάσεως, διότι η τελευταία αυτή διάταξη είναι ειδική έναντι εκείνης του άρθρου 473 ΚΠΔ και κατισχύει αυτής δυνάμει του άρθρου 69 ν 5060/1931 (βλ. και ΑΠ 1479, 563 και 219/1984, ΠοινΧρ 35, 468 επ., 34, 957 και 784). ΑΠ (Συμβ) 1701/86-ΠοινΧρ 37, 237. ΑΠ (Συμβ) 894/87-ΠοινΧρ 37, 774

21. — Από τον συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 46 παρ. 1 εδ. α' και 2 ν 5060/1931 και 7 παρ. 1 αν της 20/20. 11. 1935, που εξακολουθούν να ισχύουν και μετά το Σύνταγμα του 1975 (άρθρο 112), προκύπτει ότι ένδικο μέσο κατά βουλεύματος παραπεμπτικού για έγκλημα που φέρεται ότι έχει τελεσθεί δια του Τύπου, όπως είναι η διανομή πολυγραφημένων προκηρύξεων, έστω και αν αυτό είναι κακούργημα, όπως τα προβλεπόμενα από τα άρθρα 134 επ. ΠΚ, δεν επιτρέπεται ... ΑΠ (Συμβ) 1284/86-ΠοινΧρ 37, 91

22. — ... επομένως κατά του βουλεύματος του είδους αυτού είναι ανεπίτρεπτη και η έφεση (άρθρα 462, 597 ΚΠΔ) του κατηγορουμένου, παρά την τυχόν συνδρομή των γενικών του επιτρεπτού της προποθέσεων που ορίζονται στο άρθρο 478 παρ. 1 στοιχ. α' ΚΠΔ. ΑΠ (Συμβ) 1284/86-ΠοινΧρ 37, 91

6. Διάφορα

23. — Δεν υπάρχει απαγόρευση καταθέσεως ως μαρτύρων των δημοσιογράφων για όσα περιήλθαν σε γνώση τους από την άσκηση του επαγγέλματός

τους, αλλά αντίθετα υπάρχει υποχρέωση μαρτυρίας ΑΠ 980/87-ΠοινΧρ 37, 797

N. ΚΟΥΡΑΚΗΣ

Υ

ΥΔΑΤΑ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αποξήρανση ελών, 2

Εγκαταλειφθείσα κοίτη ποταμού, 2

Κυριότητα κοίτης ποταμού, 2

Μεταβίβαση, 1

Μεταγραφή, 1

Υδατα, 1

Χείμαρροι Θεσσαλονίκης, 1

1. — Οι χείμαρροι της μείζονος περιοχής Θεσσαλονίκης, ανήκουν από το νόμο στον Οργανισμό Αποχετεύσεως Θεσσαλονίκης, είτε έχει εκτελεσθεί σχετικό έργο, είτε προβλέπεται τέτοιο, είτε όχι. Επίσης, για τη μεταβίβαση της κυριότητας από τον ΟΑΘ στο Δήμο, αρκεί και η ύπαρξη σχετικού εγγράφου, χωρίς να είναι αναγκαία η προηγούμενη προκήρυξη δημοπρασίας ή σύνταξη συμβολαιογραφικού εγγράφου και μεταγραφή. Αν ο νομοθέτης απαιτούσε τέτοιες προϋποθέσεις θα το όριζε ρητά. ΕφΘεσ 244/87-Αρμ 41, 1034

2. — Η εγκαταλειφθείσα κοίτη μη πλεύσιμοι ποταμού ανήκει στους κυρίους των παραποτάμιων κτημάτων. Όταν όμως η εγκατάλειψη της κοίτης επήλθε σαν συνέπεια εκτελέσεως τεχνικών έργων σε εφαρμογή του ν 550/1915 (για την εκτέλεση υδραυλικών γενικά έργων από το Δημόσιο προς

αποξήρανση λιμνών, ελών, τελμάτων προκειμένου να διευθετηθούν ποταμοί και χείμαρροι ώστε να αντιμετωπίζονται πλημμύρες και προς εξυγίανση ελωδών εκτάσεων), τότε δεν εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 1072 του ΑΚ, αλλά τα εδαφικά τμήματα που προέρχονται από την αποξήρανση αυτή παραμένουν στο Δημόσιο. Και τούτο, γιατί αφού αφαιρείται η ωφέλεια των παρακειμένων ακινήτων από την εκτέλεση των έργων, είναι λογικό να μην παραχωρείται στους κυρίους των παροχθίων ακινήτων η κυριότητα των εδαφών που προήλθαν από την αποξήρανση, αλλά να παραμένουν στην κυριότητα του Δημοσίου, σαν ωφέλεια από τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε για την εκτέλεση των έργων. Ο παραπάνω νόμος διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 53 του ΕισΝΑΚ. ΑΠ 1556/86-ΝοΒ 35, 1041

E. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ- ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ • ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ

1988

άρθρου 4 του ν 1186/1981, δεν προκύπτει ότι υπάγονται στην ασφάλιση του ΤΑΤΤΑ και οι εργαζόμενοι σε τυπογραφικές επιχειρήσεις που έχουν αναλάβει εργολαβικά την εκτύπωση εφημερίδων. Και τούτο, γιατί στη διάταξη αυτή αναφέρονται ως υπαγόμενοι στην ασφάλιση του ταμείου μόνον οι νέοι τεχνικοί τύπου που απασχολούνται στις ημερήσιες και εβδομαδιαίες πολιτικές, οικονομικές και αθλητικές εφημερίδες των Αθηνών, που εκτυπώνονται με δικά τους μέσα. ΤρΔΠρΑθ 15148/87-ΕΔΚΑ 30, 713

να υπαγάγει στην ασφάλιση του Ταμείου και τους εργαζόμενους για την έκδοση ημερήσιων εφημερίδων σε τυπογραφικές επιχειρήσεις θα το όριζε ρητά, όπως το ορίζει ο προγενέστερος βασικός νόμος (νδ 3572/1956, που συμπληρώθηκε με το νεώτερο νόμο 1186/1981). Στον προγενέστερον αυτόν νόμο γίνεται διάκριση ανάμεσα στους εργάτες τύπου αθηναϊκών εβδομαδιαίων εφημερίδων και περιοδικών και στους εργάτες τύπου τυπογραφικών επιχειρήσεων για την έκδοση ημερήσιων εφημερίδων ή περιοδικών. ΤρΔΠρΑθ 15148/87-ΕΔΚΑ 30, 713

12. — ... ειδικότερα, αν ο νομοθέτης ήθελε

Ε. Γεωργοπούλου-Αθανασούλη

ΤΥΠΟΣ (ΠοινΔ)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εγκλήματα δια του Τύπου τελούμενα (1-10)	3. Ευθύνη-προυποθέσεις για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση (35-42)
2. Προυποθέσεις ποινικής ευθύνης (11-34)	4. Παραγραφή και ένδικα μέσα (43-49)

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αδικοπραξία, 23
 Ακυρότητα απόλυτη, 39
 Αμέλεια, 11-12, 16-17, 20
 Αναίρεση, 25, 46, 48
 Αναγραφή ονόματος, 33
 Αναστολή παραγραφής, 49
 Απευθείας κλήση, 42
 Αποζημίωση, 27, 34, 36
 Αρνηση του άδικου χαρακτήρα, 27
 Αυτεπάγγελτη εξέταση, 44
 Βλάβη, 41
 Γνώση, 13, 15, 17, 19-20, 35, 37
 Δημοσίευμα, 30
 Δημοσίευση, 16, 45-46
 Δημοσίευση φωτογραφίας, 28, 30-33
 Δημοσιογράφος, 24, 32
 Δημοσιότητα, 32-33
 Διαδικασία γενική, 40
 Διαδικασία ειδική, 40-41
 Διαδικασία τακτική, 40-41
 Διευθυντής, 11-12, 16, 35, 37-39
 Δικαιολογημένο ενδιαφέρον, 24-25
 Δόλος, 8, 31, 35
 Δυσφήμιση, 14
 Δυσφήμιση δια του Τύπου, 6
 Εγκλήματα δια του Τύπου, 1, 42, 45, 47

Ειδική αιτιολόγηση, 19
 Εκδότης, 11-12, 16, 35, 37-40
 Εκλογική Νομοθεσία, 48
 Εκφράσεις σκαπτικές, 34
 Ελευθερία του Τύπου, 18-19, 21, 24, 27, 32, 35
 Ελλειψη αιτιολογίας, 13, 25
 Ενάσκηση δικαιώματος, 15, 23
 Ένδικο μέσο, 42
 Εννομο συμφέρον, 41
 Εξύβριση έργω, 30
 Εξύβριση δια του Τύπου, 2, 6, 25, 31
 Επισικέστερη ρύθμιση, 48
 Επώνυμα πρόσωπα, 24-26, 29
 Ευθύνη αστική, 37-38, 40
 Ευθύνη ποινική, 37-38
 Ευθύνη πολιτική, 4
 Εφση, 41
 Θερμική προσβολή της τιμής, 14
 Ιδιοκτήτης, 16, 35, 37, 40
 Ιδιώνυμο, 12, 20
 Κατάχρηση δικαιώματος, 13, 18-19, 21-22
 Κλητήριο θέσπισμα, 49
 Κριτική, 24, 26, 29
 Κυβέρνηση, 10

Κύρια διαδικασία, 49
 Ολομέλεια ΑΠ, 9-10, 13-20
 Παράλειψη αποτροπής για δημοσίευση, 16-17
 Παράνομο, 23, 29-30
 Παραγραφή, 3, 43-49
 Παύση ποινικής δίωξης, 44, 46, 48
 Περιύβριση αρχής δια του Τύπου, 7-10
 Πολιτική αγωγή, 36, 39
 Προθεσμία παραγραφής, 45-49
 Προφυλάκιση, 42
 Προσβολή κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας, 13-15, 18-19, 49
 Προσβολή της προσωπικότητας, 22-23, 26, 29-31
 Προσβολή της τιμής, 22, 30
 Σύγκρουση καθηκόντων, 27
 Σύγκρουση συμφερόντων, 28
 Συκοφαντική δυσφήμιση δια του Τύπου, 2-5
 Συντάκτης, 11-13, 35-37, 40
 Τεκμήριο αμάχητο, 12
 Τεκμήριο μαχητό, 17, 20
 Τύπος, 1
 Υπαιτιότητα, 35
 Χρηματική ικανοποίηση, 37

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Αλιβιζάτου Ν.Κ.: Κράτος και Ραδιοτηλεόραση. Η θεσμική διάσταση, Αθήνα/Κομοτηνή 1986. -Βουγιούκα Κ.Ν.: Το Ποινικόν Δίκαιον των Ειδικών Ποινικών Νόμων, τ. Β : Το περί Τύπου ουσιαστικόν και δικονομικόν ποινικόν δίκαιον, τευχ. Α. Αθήναι /Θεσσαλονίκη. 1968 -Δαγτόγλου Π.Δ.: Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα, Αθήνα/Κομοτηνή 1986. -Ζηλεμένου Κ.: Συζητήσεις με την ελευθερία του τύπου, Αθήνα 1988. -Καραμούτζου Α.Δ.: Η αρμοδιότης επί των αδικημάτων του τύπου και η νομική σημασία της δημοσιογραφικής ιδιότητος, Θεσσαλονίκη. 1963. -Κονταξή Α.: Τύπος και Δίκαιο, 1988. -Κρίππα Γ.Η.: Δίκαιον του τύπου, τ. Ι: Αθήναι 1970, τ. ΙΙ: Αθήναι 1971. -Κρίππα Γ.Η.: Νόμοι τύπου, δημοσιογραφίας, κινηματογράφου, Αθήναι 1977. -Κρίππα Γ.Η.: Η ελευθερία του τύπου έναντι του δικαιώματος επί του ιδιωτικού βίου, Διδ. Διατρ. Αθηνών 1972. -Κόρσου Δ.: Τύπος και Ραδιοτηλεόραση, Αθήνα/Κομοτηνή 1987. -Μιχαηλίδη Γ.-Νουάρου: Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του τύπου. Πρακτικά Ακαδ. Αθηνών τ. 58:1983, 274 έως 299. -Μπουροπούλου Αγγ. Ν.: Ερμηνεία των περί τύπου νόμων 5060 και 1092 ως ισχύουσι σήμερα, κατ άρθρον, Αθήνα 1958. -Σταθάτου Ν.: Το δίκαιον του τύπου, Αθήναι 1966. -Φίλια Β.Ι.: Το συνταγματικόν δικαίωμα της ελευθεροτυπίας και η κατ άρθρον 367 ΠΚ πρόσθετος προστασία, Αθήνα 1966.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η καταχρηστική άσκηση της ελευθεροτυπίας τιμωρείται κατά περίπτωση ιδίως με τα άρθρα ΠΚ 168 παρ 2 (προσβολή κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας) και 191 (διασπορά ψευδών ειδήσεων), καθώς επίσης με τα άρθρα 181 (περιούβριση της αρχής), 361 επ. (εγκλήματα κατά της τιμής), 134 επ. (προσβολές του πολιτεύματος κυρίως άρθρο 135 παρ. 1), 146 (παραβίαση μυστικών της Πολιτείας) κ.ά. Σχετικοί είναι και οι ν 5060/1931 περί Τύπου, προσβολής της τιμής εν γένει και άλλων σχετικών αδικημάτων, αν 1092/1938 περί Τύπου, αν 582/1945 περί του τρόπου χορηγήσεως χάρτου εις τον Τύπον, αν 199/1945 περί συμπληρώσεως του αν 1998/1939 περί σημμάτων, αν 265/1945 περί μέτρων προστασίας των νομίμως κυκλοφορούντων περιοδικών και ημερησίων δημοσιευμάτων, νδ 2493/1953 περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινών του Ποινικού Κώδικος (το άρθρο 30 αφορά στην άρση της δασμολογικής ατέλειας), πδ 2943/1954 περί τρόπου πωλήσεως εφημερίδων και περιοδικών (τα νομοθετήματα αυτά, που περιέχουν όλα και ποινικές διατάξεις, επανήλθαν σε ισχύ ενόλη η ενμέρει με το ν 10/1975) και ν 1178/1981 περί αστικής ευθύνης του Τύπου και άλλων τινών διατάξεων.

1. Εγκλήματα δια του Τύπου τελούμενα

1. - Ως αδικήματα που τελούνται δια του τύπου νοούνται τα αδικήματα του κοινού δικαίου, εκείνα δηλαδή που προβλέπονται και τιμωρούνται από τον Ποινικό Κώδικα ή από τους ειδικούς ποινικούς νόμους, όταν τελούνται με κατάχρηση του Τύπου, ως μέσου για την εκδήλωσή τους (ΑΠ ΟΛ 1162/79). ΑΠ ΟΛ 759/88-ΠοινΧρ 38, 876

2. - Είναι αιτιολογημένη η καταδίκη για εξύβριση [δια του Τύπου] (αλλά όχι για συκοφαντική δυσφήμιση) του εκδότη και διευθυντή εφημερίδας, ο οποίος κατεχώρησε δημοσιεύματα σχετικά με τις αμοιβές των δημοσιογράφων της ΕΡΤ και την παρεχόμενη από αυτούς εργασία χρησιμοποιώντας εκφράσεις-αξιολογικές κρίσεις που καθάπτονται της τιμής των εν λόγω δημοσιογράφων και που προφανώς υπερβαίνουν το επιβαλλόμενο, για την περίπτωση του επικριτικού δημοσιεύματος, μέτρο, όπως κηφηναριό, αρμέγουν, τσεπώνουν, χαραιοφάδες'. ΑΠ 1456/87-ΠοινΧρ 38, 194 (βλ. και ΑΠ 967/87 ΕΛΔ 29, 614)

3. - Εφόσον η επιλήψιμη ομιλία αναγράφηκε σε εφημερίδες από πρωτοβουλία της διεύθυνσης

των εφημερίδων και όχι από ενέργεια του αναρρσεϊόντα-ομιλητή, πρόκειται για έγκλημα συκοφαντικής δυσφήμισης (άρθρο 363 ΠΚ) με προφορικό λόγο και όχι δια του Τύπου, δηλαδή όχι με κατάχρηση του Τύπου ως μέσου εκδήλωσης του αδικήματος (ΑΠ ΟΛ 1162/79). Επομένως το έγκλημα αυτό υπόκειται στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 111 παρ. 2 ΠΚ. ΑΠ 652/88-ΝοΒ 36, 948

4. - Εφόσον με επιστολή του που δημοσιεύτηκε σε εφημερίδες ο κατηγορούμενος με γνώση της αναλήθειας εμφάνισε τον εγκαινούντα σαν προστάτη ενός υπεξαιρέτη και ηθικό αυτουργό της υπεξαιρέσεως, με την έννοια της πολιτικής ευθύνης για το έγκλημα αυτό, συγκροτείται συκοφαντική δυσφήμιση που τελέσθηκε δια του Τύπου. ΑΠ 1137/88-ΝοΒ 36, 1269

5. - Ορθά δέχθηκε το Εφετείο με την προβαλλόμενη απόφασή του ότι η συκοφαντική δυσφήμιση δια του Τύπου του πολιτικώς ενάγοντα διαπράχθηκε με την δια του δημοσιεύματος διάδοση του ψευδούς περιστατικού (γεγονότος) ότι η αποστράτευσή του έγινε γιατί ήταν 'βασανιστής, ανώματος, κλέφτης και χουντοδεξιός' ως και 'για να απαλλαγεί η αστυνομία από αυτόν που ήταν καρκίνωμα το οποίο την εξέ-

θετε στα μάτια του δημοκρατικού κόσμου'. ΑΠ 1283/87-ΠοινΧρ 38, 87

6. — Νομίμως και εντός της μεταβιβασθείσης εις αυτό εξουσίας έκρινε το Εφετείο ότι η λέξη 'Τρελοδικαστής' του τίτλου του δημοσιεύματος [της εφημερίδας] δεν αποτελεί γεγονός δυνάμενο να πραγματώσει την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της δυσφημήσεως, για το οποίο ασκήθηκε η ποινική δίωξη, αλλ' αξιολογική κρίση, η οποία προσβάλλει την τιμή και την υπόληψη του μηνυτού, δι' ό και τον εκήρυξε ένοχον εξυβρίσεως αυτού [δια του Τύπου] κατά τη διάταξη του άρθρου 361 ΠΚ, η οποία είναι επικουρική έναντι των περί δυσφημήσεως διατάξεων των άρθρων 362 και 363 ΠΚ. ΑΠ 1213/87-ΠοινΧρ 38, 38

7. — Είναι ορθή και αιτιολογημένη η κατάδίκη για περιύβριση αρχής και δη της Κυβερνήσεως δια του Τύπου, κατ' άρθρο 181 ΠΚ, του αναιρεσίοντα δημοσιογράφου, ο οποίος σε δημοσίευσμά του περιέλαβε φράσεις και λέξεις όπως 'Δεν είναι θεότυφοι... να μην αντιλαμβάνονται ότι έχουμε να κάνουμε με σπείρα απατεώνων, τσαρλατάνων, ανεύθυνων αλητοπολιτικών που στο πέρασμά τους δεν αφήνουν τίποτα όρθιο'. '... πράσινη φαυλότητα και αυταρχικότητα...'. '... άθλια εξουσία του ΠΑΣΟΚ', που αποτελούν σαφείς εκδηλώσεις καταφρονήσεως και ονειδισμού και διασυρμού της Κυβερνήσεως ως αρχής, δεδομένου ότι εξουσίαν ασκεί μόνον η Κυβέρνηση και όχι το πολιτικό κόμμα. ΑΠ 102/88-ΠοινΧρ 38, 585

8. — ... ο αναιρεσείων, ως έμπειρος δημοσιογράφος, ε γνώριζε ότι εξουσίαν ασκεί μόνον η Κυβέρνηση και όχι το πολιτικό κόμμα και ό-τι με τις παραπάνω φράσεις πλήττεται ευθέως και αντικειμενικώς η ως άνω αρχή, πράγμα το οποίο περιλαμβάνεται στην πρόθεσή του. ΑΠ 102/88-ΠοινΧρ 38, 585

9. — ... ωστόσο το θέμα παραπέμπεται στην Ολομέλεια του ΑΠ διότι δύο μέλη του Δικαστηρίου έχουν τη γνώμη ότι από την όλη διατύπωση του δημοσιεύματος ασκείται, κατά την πρόθεση του δράστη, κυρίως κριτική για την εν γένει πολιτική στάση των εκεί αναφερομένων προσώπων και παρεμπιπτόντως, αορίστως δε, σε στελέχη του ΠΑΣΟΚ ως πολιτικού κόμματος. Αντίθετα, δεν καταδηλούνται στο δημοσίευμα σαφείς εκδηλώσεις καταφρονήσεως, ονειδισμού ή διασυρμού της Κυβερνήσεως, η οποία ουδαμού του δημοσιεύματος αναφέρεται, πλήττουσαι ταύτην ευθέως κατ' αντικείμενον και [κατά] την πρόθεση του αναιρεσείοντα ως πολιτειακό θεσμό. ΑΠ 102/88-ΠοινΧρ 38, 585

10. — ... τελικά η Ολομέλεια του ΑΠ έκρινε για την υπόθεση αυτή κατά πλειοψηφία ότι αν

και στο δημοσίευμα δεν αναφέρεται η λέξη 'Κυβέρνηση', από το όλο περιεχόμενό του και ενόψη του ότι εξουσία ασκεί μόνον η Κυβέρνηση και όχι το πολιτικό κόμμα, σαφώς προκύπτει ό-τι πλήττεται κατ' αντικείμενο και κατά την πρόθεση του συντάκτη του ευθέως η Κυβέρνηση ως αρχή και ως πολιτειακός θεσμός. Πάντως κατά τη γνώμη δώδεκα μελών του Δικαστηρίου ασκείται κυρίως κριτική για την εν γένει πολιτική στάση των αναφερομένων στο δημοσίευμα προσώπων και δεν καταδηλούνται σαφείς εκδηλώσεις καταφρονήσεως, ονειδισμού και διασυρμού της Κυβερνήσεως. ΑΠ ΟΛ 1208/88-ΝοΒ 36, 1271, ΠοινΧρ 39, 120

2. Προυποθέσεις ποινικής ευθύνης

11. — Κατά το άρθρο 46 παρ. 1 περίπτ. β' του αν 1092/38 όπως ισχύει, προκειμένου για εφημερίδες, ως αυτουργοί των εγκλημάτων που διαπράττονται μ' αυτές, ως μέσα του Τύπου, τιμωρούνται ο συντάκτης του δημοσιεύματος και ακόμη, εκτός από άλλους, ο εκδότης και ο διευθυντής της εφημερίδας, αλλά, αν ο εκδότης και ο διευθυντής αποδείξουν ότι η δημοσίευση έγινε με άγνοιά τους, αίρεται η ευθύνη τους ως αυτουργών και ευθύνονται για αμέλεια με χρηματική ποινή, εφόσον η πράξη τους δεν τιμωρείται με άλλη διάταξη. ΑΠ 1790/87-ΠοινΧρ 38, 311

12. — .. στην περίπτωση αυτή η αμέλεια του εκδότη και του διευθυντή τεκμαίρεται αμάχητα από τον νόμο, συνιστά δε ιδιώνυμο για τον καθένα τους έγκλημα, αυτοτελές και ανεξάρτητο από το έγκλημα που τελέστηκε με τη δημοσίευση του συντάκτη του κειμένου του επιλήψιμου δημοσιεύματος και θεμελιώνεται μόνο στην πιο πάνω άγνοιά τους (ΑΠ ΟΛ 1156/85 ΠοινΧρ 36, 172). ΑΠ 1790/87-ΠοινΧρ 38, 311

13. — ... ωστόσο, κατά τη γνώμη δύο μελών του Δικαστηρίου η προσβαλλόμενη εφετειακή απόφαση δεν έχει την ειδική και εμπειριστικώς αιτιολογία η οποία επιβάλλεται από τα άρθρα 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 ΚΠΔ και το όλο θέμα παραπέμπεται στην Ολομέλεια επειδή η απόφαση λήφθηκε με διαφορά μιας ψήφου (άρθρο 3 παρ. 3 του ν 3810/57), δεδομένου ότι το Εφετείο στην απόφασή του δεν παραθέτει πραγματικά περιστατικά που αποδείχθηκαν και θεμελιώνουν γνώση του συντάκτη του δημοσιεύματος αναιρεσείοντα-δημοσιογράφου για το αντικειμενικώς ψευδές των γεγονότων στα οποία αναφέρονται οι περιεχόμενοι σε αυτό χαρακτηρισμοί και κρίσεις, ούτε αυτά που στηρίζουν τους συλλογισμούς με τους οποίους έκρινε ότι οι πιο πάνω χαρακτηρισμοί κείνται πέρα από τον δημοσιογραφικό έλεγχο, ώστε να συνιστούν κατάχρηση του δικαιώματος της ελευθερίας της γνώμης. ΑΠ 1790/87-ΠοινΧρ 38, 311

14. — ... τελικά, η Ολομέλεια του ΑΠ έκρινε ότι στην περίπτωση του, ενέχοντος προσβολή της πολιτειακής εξουσίας, εγκλήματος που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 168 παρ. 2 του ΠΚ, όπως αυτή ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο και ισχύει, δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 366 παρ. 1 ΠΚ περί μη τιμωρητού της δυσφημίσεως (αν το περιεχόμενο του ισχυρισμού ή της διαδόσεως ανταποκρίνεται στην αλήθεια) και του άρθρου 367 παρ. 1 ΠΚ περί θεμιτών προσβολών της τιμής. ΑΠ ΟΛ 285/88-ΝοΒ 36, 774

15. — ... η δε προσβολή της τιμής ή δυσφήμιση του Προέδρου της Δημοκρατίας δια του Τύπου (...), η γενομένη, τυχόν, με χαρακτηρισμούς και προβολή σε δημοσίευμα της συντελέσεως σχετικών περιστατικών που εμφανίζονται σ' αυτό ως συμβάντα και σχολιαζόμενα αλλά δεν συνέβησαν στην πραγματικότητα, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ενάσκηση του δικαιώματος του πολίτη για έκφραση και διάδοση των στοχασμών του και των λειτουργιών του Τύπου για ενημέρωση και κριτική, έστω και αν ο δράστης δεν είχε επίγνωση της ανυπαρξίας των περιστατικών που πρόσβαλε και σχολίασε. ΑΠ ΟΛ 285/88-ΝοΒ 36, 774

16. — ... εξάλλου, για τη συντέλεσή του κατά το άρθρο 46 παρ. 1 στοιχ. β' του αν 1092/38 (όπως ισχύει) ιδιώνυμο και τιμωρουμένου με χρηματική ποινή πλημμελήματος της παραλείψεως αποτροπής της δημοσιεύσεως επιλήψιμου δημοσιεύματος, περιεχομένου σε εφημερίδα ή περιοδικό, απαιτείται αντικειμενικώς ιδιότητα του παραλείποντος ως διευθυντή ή ιδιοκτήτη ή εκδότη - υπό την έννοια και τους όρους των άρθρων 6 παρ. 4, 6 του ιδίου νόμου και μόνου παρ. 3 του ν 1178/81 - εφημερίδας ή περιοδικού, καταχώριση, στο έντυπο αυτό, δημοσιεύματος συνεπαγομένου τέλεση, με τη δημοσίευση του εντύπου, εγκλήματος δια του Τύπου, ως και δημοσίευση, υπό την έννοια του άρθρου 2 του ανωτέρω νόμου, του περιέχοντος το δημοσίευμα εντύπου της εφημερίδας ή του περιοδικού, και υποκειμενικώς αμέλεια, υπό την γενική έννοια ελλείψεως της προσήκουσας προσοχής. ΑΠ ΟΛ 285/88-ΝοΒ 36, 774

17. — ... η αμέλεια αυτή τεκμαίρεται όμως, κατά την έννοια, της ανωτέρω διατάξεως του άρθρου 46 παρ. 1 στοιχ. β' του αν 1092/38, μαχητώς, εκ του ότι το έντυπο που περιείχε το επιλήψιμο δημοσίευμα δημοσιεύθηκε, ενώ εκείνος χωρίς γνώση του οποίου έγινε η δημοσίευση που παρέλειψε να αποτρέψει, είχε αναφορικά με το έντυπο αυτό, μια από τις προαναφερόμενες ιδιότητες. ΑΠ ΟΛ 285/88-ΝοΒ 36, 774

18. — ... κατά τη γνώμη, όμως, εννέα εκ των μελών του δικαστηρίου, το άρθρο 14 παρ. 1 και

2 του ισχύοντος Συντάγματος καθιερώνει την ελευθερία του Τύπου ως μέσου όχι μόνον πληροφορήσεως του κοινού, αλλά και εκφράσεως των στοχασμών και διανοημάτων του κάθε πολίτη, πολύ δε περισσότερο των εξ επαγγέλματος δι' αυτού εκφραζομένων δημοσιογράφων. Συνεπώς επιτρέπεται και η από τον γράφοντα κριτική επί γεγονότων και προσώπων, ακόμη και επί του Προέδρου της Δημοκρατίας, ως ανώτατου άρχοντα της χώρας, με μόνο τον περιορισμό που απορρέει από το άρθρο 25 του Συντάγματος. ΑΠ ΟΛ 285/88-ΝοΒ 36, 774

19. — ... ειδικότερα, η άσκηση του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας αποβαίνει καταχρηστική κατ' άρθρο 25 Σ όταν ο κρίνων τελεί εν γνώσει του αντικειμενικώς ψευδούς των περιστατικών που συνιστούν την κρινόμενη συμπεριφορά και συνεπώς πρέπει να αιτιολογείται ειδικά ότι ο δράστης προσβολής της τιμής του Προέδρου της Δημοκρατίας τελούσε εν γνώσει της αναλήθειας των περιστατικών που έκρινε και με σατυρικό ακόμα πολιτικό σχολιασμό. ΑΠ ΟΛ 285/88-ΝοΒ 36, 774

20. — ... εξάλλου, κατά τη γνώμη, δέκα μελών του δικαστηρίου, η διάταξη του άρθρου 46 παρ. 1 εδ. β' του αν 1092/38 'περί Τύπου', όπως ισχύει, προϋποθέτει για τον ποινικό κολασμό των αναφερομένων σ' αυτό προσώπων, για επίμεμπτο δημοσίευμα της εφημερίδας ή του περιοδικού τους, σε περίπτωση που αγνοούν τη δημοσίευσή του, τη συνδρομή των στοιχείων της αμελείας όπως αυτά καθορίζονται στο άρθρο 28 ΠΚ και δεν καθιερώνει τεκμήριο για τη συνδρομή αυτή από μόνο [το γεγονός] της άγνοιάς τους, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι για την περίπτωση αυτή θεσπίζει ιδιώνυμο ποινικό αδίκημα. ΑΠ ΟΛ 285/88-ΝοΒ 36, 774

21. — Σύμφωνα με τα άρθρα 25 παρ. 3 Σ αλλά και 281 ΑΚ, και το δικαίωμα της ελευθεροτυπίας, όπως και της ελεύθερης δημοσιογραφίας, υπόκειται στους περιορισμούς των νόμων (βλ. άλλωστε και 14 παρ. 1 Σ 'τηρώντας τους νόμους του Κράτους') με τους οποίους επιδιώκεται όχι να παρεμποδιστεί η ελευθεροτυπία και η ελεύθερη δημοσιογραφία, αλλά να προστατευτούν τα άτομα, τα νομικά πρόσωπα και το κοινωνικό σύνολο από την καταχρηστική άσκηση του συνταγματικού αυτού δικαιώματος. ΕφΑθ 8908/88-ΝοΒ 36, 1664. ΕφΑθ 3129/88-ΝοΒ 36, 1243

22. — ... όσο και αν τα όρια μεταξύ της ελεύθερης και της καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας παραμένουν δυσδιάκριτα, σε ικανοποιητικό βαθμό προσδιορίζονται πάντως, ως προς την προστασία της τιμής και της υπόληψης τρίτων και συνακόλουθα της προσβολής της προσωπικότητάς τους, από τις διατάξεις των άρθρων 361-369 ΠΚ και των

άρθρων 57-58 ΑΚ, χωρίς ν' αποκλείεται σε ακραίες περιπτώσεις, και η εφαρμογή του άρθρου 281 ΑΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 25 παρ. 3 Σ (έτσι και η απόφ. ΕφΑθ 3129/88 ΝοΒ 36, 1243). ΕφΑθ 8908/88-ΝοΒ 36, 1664

23. - Η διάταξη του άρθρου 20 ΠΚ περί ενασκήσεως δικαιώματος ή εκπληρώσεως επιβεβλημένου εκ του νόμου καθήκοντος, από τον γενικό χαρακτήρα της και την έννοια της έννομης τάξης εφαρμόζεται και στον χώρο του ιδιωτικού δικαίου, ώστε ν' αποκλείεται το παράνομο της επιζήμιας συμπεριφοράς, ως όρος της αδικπραξίας ή της προσβολής της προσωπικότητας ειδικότερα (βλ. σχετ. ΕφΠειρ 871/79-ΝοΒ 28, 555). ΕφΑθ 8908/88-ΝοΒ 36, 1664

24. - Δικαιολογημένο ενδιαφέρον που πηγάζει από τη συνταγματικά κατοχυρωμένη ελευθερία και την κοινωνική αποστολή του Τύπου κατά την έννοια του άρθρου 367 ΠΚ έχουν και τα πρόσωπα που συνδέονται με τη λειτουργία του - κατά κύριο λόγο οι δημοσιογράφοι - για τη δημοσίευση ειδήσεων (γεγονότων) και σχολίων σχετικών με τις πράξεις και τη συμπεριφορά προσώπων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για το κοινωνικό σύνολο. Γι' αυτό μπορούν να δημοσιεύουν ειδήσεις και σχόλια, για τη σχετική πληροφόρηση και ενημέρωση του κοινού, με οξεία ακόμη κριτική ή δυσμενείς χαρακτηρισμούς (ΑΠ 1653/83 ΝοΒ 32, 543). ΕφΑθ 3129/88-ΝοΒ 36, 1243. ΜΠρΑθ 2753/87-ΕΛΔ 29, 184

25. - Η απόρριψη χωρίς αιτιολογία του ισχυρισμού ότι το δημοσίευμα έγινε από δικαιολογημένο ενδιαφέρον προς ενημέρωση της κοινής γνώμης (άρθρο 367 ΠΚ) στερεί την καταδικαστική απόφαση για εξύβριση δια του Τύπου από τη νόμιμη αιτιολογία της κατ' άρθρα 93 παρ. 3 Σ και 139 ΚΠΔ και την καθιστά αναιρετέα κατ' άρθρο 510 παρ. 1Δ ΚΠΔ. ΑΠ 1129/88-ΝοΒ 36, 1263, ΠοινΧρ 39, 88 (βλ. και ΑΠ 967/87 ΕΛΔ 29, 614)

26. - Η ελεύθερη δημοσιογραφία δεν επιτρέπεται να θίγει την προσωπικότητα ατόμων, τα οποία δεν απασχολούν το κοινωνικό σύνολο. Στην περίπτωση των επωνύμων, οι οποίοι καλώς ή κακώς ενδιαφέρουν το αναγνωστικό κοινό και ως προς τις εκφάνσεις του ιδιωτικού τους βίου, η ευθύνη του δημοσιογράφου και συνακόλουθα και του ιδιοκτήτη του εντύπου, θα αντιμετωπισθεί προφανώς με άλλα, ειδικότερα εξειδικευμένα κριτήρια. Στην περίπτωση όμως των ατόμων, τα οποία δεν απασχολούν την κοινή γνώμη, η ευθύνη του δημοσιογράφου ως προς τη δυσμενή προβολή τους πρέπει να είναι μεγάλη όπως και η προσοχή που για τον λόγο αυτό θα πρέπει να καταβάλει. ΕφΑθ 8908/88-ΝοΒ 36, 1664

27. - Στην περίπτωση ενεργειών επιβαλλόμε-

νων από το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα της ελευθεροτυπίας-ελεύθερης δημοσιογραφίας, [εφόσον με αυτές θίγεται η αξιοπρέπεια και η τιμή ενός προσώπου], πρόκειται για σύγκρουση καθηκόντων, η οποία όμως για να οδηγήσει στην άρση του άδικου χαρακτήρα της πράξης και συνακόλουθα σε άρση της υποχρέωσης προς αποζημίωση κατά τις διατάξεις του ν 1178/81, πρέπει να κριθεί με βάση το σπουδαιότερο αγαθό που πρέπει να διαφυλαχθεί σε βάρος του κατώτερου, και αν πρόκειται για σύγκρουση δυο ίσης σπουδαιότητας καθηκόντων, να απόκειται στην εύλογη κρίση του δρᾶστη ποιο από τα δύο καθήκοντα θα πρέπει να εκπληρώσει. ΕφΑθ 8908/88-ΝοΒ 36, 1664. ΜΠρΑθ 2753/87-ΕΛΔ 29, 184

28. - ... στην κρινόμενη περίπτωση το δημοσιογραφικό καθήκον δεν επέβαλλε για την πληρότητα του σχετικού με την παχυσαρκία δημοσιεύματος του περιοδικού να παρατεθεί η φωτογραφία της ενάγουσας, η διαφύλαξη της αξιοπρέπειας της οποίας είναι ασύγκριτα σπουδαιότερο αγαθό από την παράθεση σε δημοσίευμα που αφορά τους κινδύνους από την παχυσαρκία, χαρακτηριστικών φωτογραφιών παχύσαρκων ατόμων. ΕφΑθ 8908/88-ΝοΒ 36, 1664

29. - Προυπόθεση της εφαρμογής του άρθρου 57 και συνακόλουθα του άρθρου 59 ΑΚ είναι ο παράνομος χαρακτήρας που ενέχει η προσβολή της προσωπικότητας. Αν η προσβολή της προσωπικότητας, και είναι αναντίρρητο ότι κάθε επικριτικό δημοσίευμα ενέχει μια προσβολή της προσωπικότητας του επικρινομένου, είναι σύνομη, ο τελευταίος έχει την υποχρέωση να την ανεχθεί, τούτο δε συμβαίνει, ιδίως όταν ο επικρινόμενος έχει αναλάβει οποιαδήποτε θέση που θεωρείται ή μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά τον δημόσιο βίο και δεν θίγεται ανεπίτρεπτα, με τον αμείλικτο έλεγχο του Τύπου, η τιμή ή η υπόληψή του. ΕφΑθ 3129/88-ΝοΒ 36, 1243. ΜΠρΑθ 2753/87-ΕΛΔ 29, 184

30. - Στην έννοια του δημοσιεύματος, κατά τις διατάξεις του ν 1178/81, περιλαμβάνεται προδήλως και η φωτογραφική ή με άλλο μέσο απεικόνιση οποιουδήποτε ατόμου, εφόσον και με αυτή τη δημοσίευση είναι δυνατό να θίγεται η τιμή ή η υπόληψή του. Η χωρίς τη συγκατάθεσή του φωτογράφιση ενός ατόμου, η χωρίς τη συγκατάθεσή του παρουσίαση της φωτογραφίας του σε τρίτους και η αναπαραγωγή ή η διάδοσή της στο κοινό, είτε με έκθεση σε κοινή θέα, είτε δια του Τύπου, αποτελεί κατ' αρχήν παράνομη πράξη, προσβολή της προσωπικότητας κατά τις διατάξεις των άρθρων 57 και 58 ΑΚ, χωρίς να αποκλείεται και το ενδεχόμενο ν' αποτελεί 'έργω εξύβριση', κατά το άρθρο 361 ΠΚ. ΕφΑθ 8908/88-ΝοΒ 36, 1664

31. - ... εντονότερα η φωτογράφιση και η

κατά τα προαναφερόμενα έκθεση της φωτογραφίας σε κοινή θέα προσβάλλει την προσωπικότητα, έστω και αν δεν υπάρχει πρόθεση εξυβρίσεως, όταν το φωτογραφιζόμενο άτομο εμφανίζει στην επίμαχη φωτογραφία κάποια σωματική του μειονεξία (αναπηρία, παχυσαρκία, δυσμορφία), απεικονίζεται γυμνό ή ημίγυμνο ή η φωτογραφία του συνοδεύει δημοσίευμα στο οποίο τονίζονται σωματικές μειονεξίες άμεσα σχετιζόμενες με τη δική του σωματική μειονεξία, όπως στην προκείμενη περίπτωση την παχυσαρκία. ΕφΑθ 8908/88-ΝοΒ 36, 1664

32. — Προέκταση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της δημοσιότητας (άρθρο 93 παρ. 2 Σ, πρβλ άρθρο 329, 330 ΚΠΔ και άρθρο 113, 114 ΚΠολΔ) αποτελεί η παρουσία των δημοσιογράφων στα ακροατήρια των δικαστηρίων και η δυνατότητα της δημοσίευσης στις εφημερίδες όλων όσα υπό το φως της δημοσιότητας συμβαίνουν στον χώρο των δικαστηρίων καθώς και των φωτογραφιών των προσώπων τα οποία κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο αναμειγνύονται σε μια δίκη. Η δημοσιότητα αυτή (...) είναι ένα από τα τιμήματα που καταβάλλονται για τη διαβίωση σε μια δημοκρατική κοινωνία. Η ελευθερία του τύπου, αρχή επίσης συνταγματικά κατοχυρωμένη (άρθρο 14 Σ), περιστελλεται μόνο στις ακραίες περιπτώσεις που ορίζονται από το ίδιο το Σύνταγμα (άρθρο 14 παρ. 3, 5 Σ). ΕφΑθ 1747/88-ΝοΒ 36, 1653

33. — ... επομένως στη συγκεκριμένη περίπτωση η δημοσίευση της φωτογραφίας της ενάγουσας-εκκαλούσας όπως και η αναφορά του πλήρους ονόματός της καλύπτονται από τη δημοσιότητα της διαδικασίας, όπου όλοι οι άσχετοι προς την υπόθεσή της παρευρισκόμενοι την είδαν και άκουσαν το όνομά της, και μόνο σε ειδικές περιπτώσεις αποκλεισμού της δημοσιότητας, όπως π. χ. για ανήλικους κατηγορούμενους, κατ' άρθρο 96 παρ. 3 Σ, απαγορεύεται αντίστοιχα η δημοσίευση των φωτογραφιών και η αναγραφή των ονομάτων των κατηγορουμένων. ΕφΑθ 1747/88-ΝοΒ 36, 1653

34. — ... επίσης, οι εκφράσεις που χρησιμοποιήθηκαν στο επίμαχο δημοσίευμα και τις οποίες η ενάγουσα-εκκαλούσα θεωρεί 'σκωπτικές' ('αντί για το ταμείο της Εφορίας τα χιλιάρικα πήγαν στην τσέπη της...' κ.λ.π.), δεν απομακρύνονται από το συνήθως χρησιμοποιούμενο στις περιγραφές των δικών ('δικαστικό ρεπορτάζ') ύφος, ούτε υπερβαίνουν τα αναγκαία όρια, ώστε από αυτές και μόνο να θεμελιώνεται υπαιτιότητα και συνακόλουθη υποχρέωση της εναγόμενης ΑΕ προς αποζημίωση της ενάγουσας κατά τον ν 1178/81. ΕφΑθ 1747/88-ΝοΒ 36, 1653

3. Ευθύνη-προυποθέσεις για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση

35. — Προυπόθεση για την εφαρμογή των διατάξεων του ν 1178/81, ο οποίος στοχεύει στην περιστολή της καταχρήσεως της ελευθερίας του τύπου, είναι η υπαιτιότητα. Η υπαιτιότητα του ιδιοκτήτη του εντύπου υπάρχει έστω και αν η υπαιτιότητα [γενικώς] (ΑΚ 914), η πρόθεση (ΑΚ 919) ή η γνώση ή υπαίτια άγνοια (ΑΚ 920), συντρέχουν μόνο στο πρόσωπο του συντάκτη του δημοσιεύματος ή, αν αυτός (συντάκτης) είναι άγνωστος, στον εκδότη ή στον διευθυντή συντάξεως του εντύπου, αλλά είναι πρόδηλο ότι δεν υπάρχει όταν ο συντάκτης του δημοσιεύματος δεν είναι υπαίτιος κατά τη γενική διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ ή κατά τις ειδικότερες διατάξεις των άρθρων 919 και 920 ΑΚ. ΕφΑθ 1747/88-ΝοΒ 36, 1653. ΕφΑθ 8908/88-ΝοΒ 36, 1665. ΕφΑθ 3129/88-ΝοΒ 36, 1243

36. — Κατά τις διατάξεις του ν 1178/81 ο συντάκτης του δυσφημιστικού δημοσιεύματος δεν απαλλάσσεται της ευθύνης για αποζημίωση του παθόντα, ο οποίος δικαιούται να παρίσταται ως πολιτικώς ενάγων στο ποινικό δικαστήριο (άρθρα 63, 68 και 83 ΚΠΔ). ΑΠ 743/88-ΝοΒ 36, 954

37. — Με το μοναδικό άρθρο του ν 1178/1981, πέραν του προσδιορισμού του ποσού της χρηματικής ικανοποίησης σε δραχμές, περιόρισθη η ποινική ευθύνη του ιδιοκτήτη της εφημερίδας μόνο στην περίπτωση κατά την οποία αυτός είναι εκδότης ή διευθυντής ή δεν έχει ορίσει εκδότη, ενώ διευρύνθηκε η αστική ευθύνη του ιδιοκτήτη της εφημερίδας και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η κατά τα άρθρα 914, 919 και 932 ΑΚ γνώση ή υπαίτια άγνοια συντρέχει στο πρόσωπο του συντάκτη του δημοσιεύματος ή, αν αυτός είναι άγνωστος, στο πρόσωπο του εκδότη ή διευθυντή της εφημερίδας. ΑΠ 1283/87-ΠοινΧρ 38, 87. ΜΠρΑθ 2753/87-ΕΛΔ 29, 184

38. — ... επομένως με τον ν 1178/81, όπως προκύπτει και από την εισηγητική του έκθεση, δεν μεταβλήθηκαν οι προϋποθέσεις της ποινικής και αστικής ευθύνης του εκδότη ή διευθυντή της εφημερίδας. ΑΠ 1283/87-ΠοινΧρ 38, 87

39. — ... μετά από αυτά, ο πολιτικώς ενάγων που φέρεται ότι προσβλήθηκε από το δημοσίευμα της εφημερίδας που εκδίδεται και διευθύνεται από τον αναιρεσείοντα, είχε δικαίωμα να παραστεί στη δίκη κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση και η παράστασή του αυτή δεν επέφερε απόλυτη ακυρότητα της επ' ακροατηρίου διαδικασίας [κατ' άρθρο 171 παρ. 2 ΚΠΔ]. ΑΠ 1283/87-ΠοινΧρ 38, 87

40. — Μόνον οι αγωγές που στρέφονται κατά του ιδιοκτήτη ενός εντύπου εκδικάζονται κατά

τις διατάξεις της ειδικής διαδικασίας των εργατικών διαφορών (ν 1178/81). Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι ο συντάκτης του επιλήψιμου δημοσιεύματος και ο εκδότης (αν δεν είναι και ιδιοκτήτης του εντύπου) παύουν να ευθύνονται προς αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας ή της ηθικής βλάβης που έχει προκληθεί από το επιλήψιμο δημοσίευμα, αλλά ότι η ευθύνη τους θεμελιώνεται στις κοινές διατάξεις (άρθρο 57-59, 914, 932 ΑΚ σε συνδυασμό με 361 επ. ΠΚ) και η σχετική αγωγή εκδικάζεται κατά τις διατάξεις της γενικής, τακτικής διαδικασίας από το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο. ΕφΑθ 3129/88-ΝοΒ 36, 1243

41. — Η σχετική αγωγή του ν 1178/81 εκδικάζεται κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών (ΚΠολΔ 663 επ.) και δεν θεμελιώνεται λόγος εφέσεως αν εκδικάστηκε κατά την τακτική διαδικασία, επειδή δεν υπάρχει έννομο συμφέρον, δεδομένου ότι η ενάγουσα εκκαλούσα δεν υπέστη -ούτε ισχυρίζεται ότι υπέστη - καμία βλάβη. ΕφΑθ 1747/88-ΝοΒ 36, 1653

42. — Κατά την ειδική δικονομική διάταξη του άρθρου 46 παρ. 1 και 2 του ν 5060/31 'περί Τύπου κ. λ. π.', όπως ισχύει, πλην της περιπτώσεως κατά την οποία ο κατηγορούμενος προφυλακίζεται, τα πλημμελήματα, οσάκις τελούνται δια του Τύπου, εισάγονται ενώπιον του αρμόδιου ποινικού δικαστηρίου δι' απευθείας κλήσεως, κατά, δε, της δι' απευθείας κλήσεως εισαγωγής ουδεμία επιτρέπεται προσφυγή, ούτε ένδικο μέσο κατά των παραπεμπτικών βουλευμάτων. ΑΠ (Συμβ) 1249/88-ΝοΒ 36, 1488 (και αντίθετο σχόλιο του Χ. Δ. Α[ργυρόπουλου])

4. Παραγραφή και ένδικο μέσο

43. — Η προβλεπόμενη από το άρθρο 47 παρ. 1 του αν 1092/38 'περί Τύπου' δεκαοκτάμηνη παραγραφή για τα δια του Τύπου τελούμενα αδικήματα κατισχύει, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 468 ΠΚ, της προβλεπόμενης από το άρθρο 111 ΠΚ πενταετούς παραγραφής. ΑΠ 1369/87-ΠοινΧρ 38, 113. ΑΠ 412/88-ΠοινΧρ 38, 537. ΕφΘεσ (Συμβ) 64/88-Αρμ 1988, 371

44. — Η παραγραφή εξετάζεται και αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο και προτείνεται σε κάθε στάση της δίκης και ενώπιον του Αρείου Πάγου, ο οποίος διαπιστώνοντας τη συμπλήρωσή της παύει οριστικά την ποινική δίωξη (συνδυασμός των διατάξεων των άρθρων 111 έως 115 ΠΚ, 310 παρ. 1β, 370 εδ. β', 511 και 513 ΚΠΔ). ΑΠ 1369/87-ΠοινΧρ 38, 113. ΑΠ 412/88-ΠοινΧρ 38, 537. ΑΠ Ολ 759/88-ΠοινΧρ 38, 877. ΑΠ 1130/88-ΠοινΧρ 39, 89

45. — Κατά το άρθρο 112 ΠΚ η προθεσμία της παραγραφής άρχεται απ' ής ημέρας ετελέσθη η

αξιόποινη πράξη. Κατά δε το άρθρο 2 παρ. 1 του αν. 1092/38, ως δημοσίευση του εντύπου, απ' ής υπάρχει αδίκημα του Τύπου κατά την παρ. 2 του ιδίου άρθρου, θεωρείται η διανομή, πώληση καθώς και η σε δημόσιο μέρος ή σε δημόσια συνάθροιση ή σε μέρος προσιτό στο κοινό τοίχο-κόλληση ή έκθεση κάθε εντύπου. ΑΠ 412/88-ΠοινΧρ 38, 537

46. — Λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 51 παρ. 2 ΠΚ, η προθεσμία της κατά το άρθρο 47 παρ. 1 του αν 1092/38 παραγραφής των 18 μηνών υπολογίζεται από την έναρξη της προθεσμίας μέχρι της αντίστοιχης του τελευταίου μηνός. Επομένως, εφόσον η δημοσίευση έγινε την 4. 9. 1986, η προθεσμία παραγραφής λήγει την 12η νυκτερινή της 3ης πρός 4. 3. 1988 και, επομένως, κατά την ημέρα συζητήσεως της αναιρέσεως (4. 3. 1988) έχει συμπληρωθεί ο χρόνος της παραγραφής και πρέπει να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη καταδικαστική απόφαση και να παύσει οριστικά η ποινική δίωξη. ΑΠ 412/88-ΠοινΧρ 38, 537

47. — ... ένα μέλος του δικαστηρίου έχει ωστόσο τη γνώμη ότι δεν συμπληρώθηκε η παραγραφή μέχρι της επ' ακρόατηρίου συζητήσεως της αναιρέσεως, διότι αυτή συμπληρούται με το πέρασ ολόκληρης της 4. 3. 88, αντίστοιχης ημέρας της τέλεσης. ΑΠ 412/88-ΠοινΧρ 38, 537

48. — Αναιρείται η προσβαλλόμενη καταδικαστική απόφαση για παράβαση των άρθρων 109 παρ. 5 περ. α και 111 του ΠΔ 895/81 [περί κωδικοποίησης των ισχυουσών διατάξεων της περί εκλογής Βουλευτών Νομοθεσίας], που τελέσθηκε δια του Τύπου, λόγω συμπληρώσεως του χρόνου παραγραφής σύμφωνα με το άρθρο 47 παρ. 1 του αν 1092/1938 που είναι εφαρμοστέο ως επικεχέστερο (άρθρο 2 παρ. 1 ΠΚ), όπως ίσχυε πριν από την αντικατάστασή του με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν 1738/20. 11. 87, παύει δε οριστικά η ποινική δίωξη (Σ. Σ. Όπως είναι γνωστό, το άρθρο 47 παρ. 1 του αν 1092/38 όριζε 18μηνη παραγραφή, ενώ το άρθρο 4 παρ. 2 του ν 1738/87 ορίζει χρόνο οριστικής παραγραφής των δια του Τύπου εγκλημάτων τα δύο έτη). ΑΠ Ολ 759/88-ΠοινΧρ 38, 876. ΑΠ 1130/88-ΝοΒ 36, 1270, ΠοινΧρ 39, 89

49. — Το έγκλημα το οποίο προβλέπεται από τη διάταξη του άρθρου 168 παρ. 2 ΠΚ (προσβολές της τιμής του Προέδρου της Δημοκρατίας) όπως ισχύει, και όταν τελείται δια του Τύπου παραγράφεται όπως ορίζει η διάταξη του άρθρου 168 παρ. 3 ΠΚ ύστερα από έξι (6) μήνες από την τέλεσή του, αλλά η προθεσμία αυτή παραγραφής του αναστέλλεται αν πριν από την πάροδό της κοινοποιηθεί κλητήριο θέσπισμα στον κατηγορούμενο για την αξιόποινη αυτή πράξη, οπότε αρχίζει η κύρια διαδικασία και η αναστολή αυτή διαρκεί μέχρι τη συμπλήρωση δεκαοκτώ μηνών

από την τέλεσή του, δηλαδή μέχρι την επέλευση της οριστικής παραγραφής του, κατά το άρθρο 47 παρ. 1 του αν 1092/1938. ΑΠ 1790/87-ΠοινΧρ

38, 311. ΑΠ 412/88-ΠοινΧρ 38, 537

Ν. Κουράκης

ΥΔΑΤΑ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αχρήστευση γεωτρήσεως, 2, 4
Δέσμια αρμοδιότητα Νομάρχη, 4
Διακριτική ευχέρεια νομάρχη, 1, 3

Περιορισμοί εκμετάλλευσης υπό-
γειων υδάτων, 1, 3
Περιορισμοί χρήσης υπόγειων υδά-

των, 1, 3
Υδάτα, 1

1. — Ο Νομάρχης έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια, μετά από εκτίμηση των τοπικών συνθηκών, των δυνατοτήτων της περιοχής και της γεωφυσικής της ιδιομορφίας να επιβάλει ρυθμιστικά μέτρα για τη χρήση γενικά και την εκμετάλλευση των υπόγειων υδάτων. ΣτΕ 1384, 2680/85-ΝοΒ 36, 430

2. — ...συνεπώς είναι νόμιμη η έκδοση νομαρχιακής πράξεως με την οποία επιβάλλονται περιορισμοί και απαγορεύσεις για την ανόρυξη γεωτρήσεων και γίνεται επίκληση της ανάγκης για την προστασία του υπόγειου υδατικού δυναμικού, προκειμένου να ωφεληθούν η γεωργική παραγωγή και η Εθνική Οικονομία, στηριζόμενη σε σχετική γνωμοδότηση που υποβλήθηκε μετά α-

πό τη σύνταξη σχετικής εκθέσεως. ΣτΕ 1384/85-ΝοΒ 36, 430

3. — Η ρύθμιση των ατομικών περιπτώσεων πρέπει να γίνεται μέσα στα ίδια πλαίσια, όπως αυτά διαγράφονται με το άρθρο 38 παρ. 6 του νδ 3881/1958 (10 του νδ 1277/1972). ΣτΕ 2680/85-ΝοΒ 36, 430

4. — Η διαταγή του Νομάρχη προς αχρήστευση γεωτρήσεως που έχει ανоруχθεί κατά παράβαση κανονιστικής πράξεως (η οποία έχει εκδοθεί στα πλαίσια του άρθρου 38 παρ. 6 του νδ 3881/1958), είναι πράξη δέσμιας αρμοδιότητας του νομάρχη. ΣτΕ 1384/85-ΝοΒ 36, 430

Ε. Γεωργοπούλου-Αθανασούλη

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ • ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ

1989

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Για την ελευθερία του τύπου ως ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα προβλέπει το Σύνταγμα (1975) στο άρθρο 14. Για τον τύπο προβλέπουν επίσης ο ν 5060/31, οι αν 1092/38 και 2493/53, το νδ 1004/71, ο ν 780/78, ο ΠΚ στα άρθρα 168 παρ.2, 191 και 367 και ο ν 1178/1981.

1. - Με το ν 1186/1981 θεσπίστηκε νέο σύστημα αμοιβής της εργασίας των τεχνικών τύπου, κατά το οποίο ως βάση υπολογισμού για τον καθορισμό των μηνιαίων αποδοχών τους, λαμβάνεται το ειδικό επίδομα του άρθρου 5 προς αντιμετώπιση της μείωσης της απασχόλησεως και της μείωσης των αποδοχών τους γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, που επέρχεται ως συνέπεια της εισαγωγής της νέας τεχνολογίας. ΣΤΕ 4048/88 ΕΔΚΑ 31,464.

2. - Ο Ενιαίος Δημοσιογραφικός Οργανισμός είναι νπδδ. Ο σκοπός του συνίσταται στην παροχή επικουρικής ασφάλισης στα μέλη των ενώσεων συντακτών και προσωπικού των ημερησίων εφημερίδων Αθηνών και Μακεδονίας, και, ως τέτοιο, εμπίπτει στη μέριμνα του Κράτους για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων. Τέτοιοι σκοποί, εκπληρώνονται από νπδδ σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ.4 του Συντάγματος,

εφόσον μάλιστα οι φορείς της κοινωνικής ασφάλισης θεωρούνται νπδδ, με την προϋπόθεση ότι η διενέργεια της ασφάλισης γίνεται προς πραγμάτωση κανόνων της έννομης τάξης που επιβάλλουν στους φορείς αυτούς ορισμένη ασφαλιστική δράση υπέρ προσώπων που υπάγονται υποχρεωτικά στην ασφάλιση. ΣΤΕ 4283/88 ΕΔΚΑ 31,89.

3. - Ο Ενιαίος Δημοσιογραφικός Οργανισμός παρά το χαρακτηρισμό του από τον νόμο ως νπδδ, αποτελεί νπδδ, και συνεπώς οι πράξεις των οργάνων του, που εκδίδονται κατ' ενάσκηση των αρμοδιοτήτων τους που αναφέρονται στην παροχή ασφάλισης στα πρόσωπα που υπάγονται σε αυτόν, αποτελούν εκτελεστές πράξεις νπδδ, που προσβάλλονται με προσφυγή ενώπιον του αρμόδιου Διοικητικού Πρωτοδικείου μετά την έναρξη της ισχύος του άρθρου 7 του ν 702/1977. ΣΤΕ 4283/88 ΕΔΚΑ 31,89.

Ε. Γεωργοπούλου-Αθανασούλη

ΤΥΠΟΣ (ΠοινΔ)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εγκλήματα δια του Τύπου τελούμενα	1	3. Ευθύνη - Προϋποθέσεις για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση	9-13
2. Προϋποθέσεις ποινικής ευθύνης	2-8	4. Παραγραφή	14-19

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αναγραφή ονόματος	8	Εκδότης	9, 10, 11	Παραβίαση απορρήτου τηλεφωνημάτων	15, 16
Αναίρεση	18	Ελευθερία του Τύπου	6, 7	Παραγραφή	14, 15, 16, 17, 18, 19
Αποζημίωση	11	Εξύβριση δια του Τύπου	2, 5, 8	Προσβολή της τιμής	5, 7, 8, 13
Ασυλία	9	Επικέστερη ρύθμιση	14, 15	Σκοπός εξύβρισης	3, 4
Αυτεπάγγελτη εξέταση	18	Ευθύνη αστική	9, 10, 12	Συκοφαντική δυσφήμιση δια του Τύπου	3, 17
Γνώση	4, 11	Ευθύνη ποινική	12	Συντάκτης	9, 10, 11
Διαδικασία γενική	10	Εφημερίδες	2	Τύπος	1
Διαδικασία τακτική	10	Ιδιοκτήτης	9, 10, 11	Υπατιότητα	11, 12
Δικαιολογημένο ενδιαφέρον	2, 3, 4, 12	Κατάχρηση δικαιώματος	7	Φυσικό πρόσωπο	13
Δυσφήμιση δια του Τύπου	2, 5	Κριτική	3, 6	Χρηματική ικανοποίηση	13
Εγκλήματα δια του Τύπου	1, 14, 15, 16	Μαγνητοταινία	16		
		Νομικό πρόσωπο	13		

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλιβιζάτου Ν.Κ.: Κράτος και Ραδιοηλεκτρονική. Η θεσμική διάσταση, Αθήνα - Κομοτηνή, 1986. - Βουγιούκα Κ.Ν.: Το Ποινικό Δίκαιον των Ειδικών Ποινικών Νόμων, τ.Β: Το περί Τύπου ουσιαστικόν και δικονομικόν ποινικόν δίκαιον, τευχ.Α, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, 1968. - Δαγτόγλου Π.Δ.: Ραδιοηλεκτρονική και Σύνταγμα, Αθήνα - Κομοτηνή, 1986. - Ζηλεμένου Κ.: Συζητήσεις με την ελευθερία του τύπου, Αθήνα, 1988. - Καραμούντζου Α.Δ.: Η αρμοδιότης επί των αδικημάτων του τύπου και η νομική σημασία της δημοσιογραφικής ιδιότητος, Θεσσαλονίκη, 1963. - Κονταξή Α.: Τύπος και Δίκαιο, 1988. - Κρίππα Γ.Η.: Δίκαιον του τύπου, τ.Ι.: Αθήνα 1970, τ.ΙΙ: Αθήνα 1971. - Ιδίου: Νόμος τύπου, δημοσιογραφίας, κινηματογράφου, Αθήνα 1977. - Ιδίου: Η ελευθερία του τύπου έναντι του δικαίωματος επί του ιδιωτικού βίου, Διδ.Διατρ. Αθηνών, 1972. - Κόρσου Δ.: Τύπος και Ραδιοηλεκτρονική, Αθήνα - Κομοτηνή, 1987. - Μιχαηλίδη Γ. - Ναυάρου: Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του τύπου. Πρακτικά Ακαδ. Αθηνών τ.58: 1983, 274 έως 299. - Μπουροπούλου Α.Ν.: Ερμηνεία των περί τύπου νόμων 5060 και 1092 ως ισχύουσι σήμερα, κατ' άρθρον, Αθήνα, 1958. - Σταθάτου Ν.: Το δίκαιον του τύπου, Αθήνα 1966. - Φίλια Β.Ι.: Το συνταγματικόν δικαίωμα της ελευθεροτυπίας και η κατ' άρθρον 367 ΠΚ πρόσθετος προστασία, Αθήνα, 1966.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

- Αναγνωστόπουλου Η.: Δικονομικές εγγυήσεις και "δημόσια αγανάκτηση", ΝοΒ 31(1983),769 επ. - Κανελλοπούλου Α.: Επιφυλλίδα στην "Καθημερινή" της 25-26.10.1987, σελ.4. - Κρίππα Γ.: Η ελευθερία του Τύπου έναντι του δικαίωματος επί της ίδιας προσωπικότητας, ΕΛΔ 1966,561 επ. - Ιδίου: Η δια του Τύπου προσβολή της προσωπικότητας, ΕΛΔ 1967,10 επ. - Μιχαηλίδου - Νουάρου Γ.: Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του Τύπου, ΤοΣ Θ'1983,369 επ. - Παπαρρηγοπούλου - Σκορίνη Φ.: Η πληροφόρηση του κοινού δια του Τύπου και η προστασία της προσωπικότητας του κατηγορουμένου, ΝοΒ 25:1977,278 επ. - Πλαγιανάκου Γ.: Το δικαίωμα επί της ίδιας προσωπικότητας, ΕΛΔ 1966,101 επ.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η καταχρηστική άσκηση της ελευθεροτυπίας τιμωρείται κατά περίπτωση ιδίως με τα άρθρα ΠΚ 168 παρ.2 (προσβολή κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας) και 191 (διασπορά ψευδών ειδήσεων), καθώς επίσης με τα άρθρα 181 (περιύβριση της αρχής), 361 επ. (εγκλήματα κατά της τιμής), 134 επ. (προσβολές του πολιτεύματος - κυρίως άρθρο 135 παρ.1), 146 (παραβίαση μυστικών της Πολιτείας) κ.α. Σχετικοί είναι και οι ν 5060/1931 περί Τύπου, προσβολής της τιμής εν γένει και άλλων σχετικών αδικημάτων, αν 1092/1938 περί Τύπου, αν 582/1945 περί του τρόπου χορηγήσεως χάρτου εις τον Τύπον, αν 199/1945 περί συμπληρώσεως του αν 1998/1939 περί σημάτων, αν 265/1945 περί μέτρων προστασίας των νομίμως κυκλοφορούντων περιοδικών και ημερησίων δημοσιευμάτων, νδ 2493/1953 περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινών του Ποινικού Κώδικος (το άρθρο 30 αφορά στην άρση της δασμολογικής ατελείας), πδ 2943/1954 περί τρόπου πωλήσεως εφημερίδων και περιοδικών (τα νομοθετήματα αυτά, που περιέχουν όλα και ποινικές διατάξεις, επανήλθαν σε ισχύ ενόσω ή ενμέρει με το ν 10/1975) και ν 1178/1981 περί αστικής ευθύνης του Τύπου και άλλων τινών διατάξεων.

1. Εγκλήματα δια του τύπου τελούμενα

1. - Ως αδικήματα που τελούνται δια του Τύπου νοούνται τα αδικήματα του κοινού δικαίου εκείνα δηλαδή που προβλέπονται και τιμωρούνται από τον Ποινικό Κώδικα ή από τους Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, που τελούνται με κατάχρηση του Τύπου ως μέσου για την εκδήλωσή τους. ΑΠ 136/89 ΠοινΧρ 39,740.

2. Προϋποθέσεις ποινικής ευθύνης

2. - "Δικαιολογημένο ενδιαφέρον" κατά την έννοια του άρθρου 367 ΠΚ, του οποίου η διαφύλαξη αίρει τον άδικο χαρακτήρα των πράξεων της εξύβρισης και της απλής δυσφήμισης είναι και εκείνο που πηγάζει από την ελευθερία και την κοινωνική αποστολή του Τύπου και ειδικότερα των εφημερίδων, τις οποίες προστατεύουν το Σύνταγμα και οι νόμοι. ΑΠ 1407/88 ΝοΒ 37,1207, ΕΛΔ 31(1990),95.

3. - ... έτσι είναι επιτρεπτά δημοσιεύματα για την πληροφόρηση, ενημέρωση και κατατόπιση του κοινού, συνοδευόμενα και από οξεία ακόμη κριτική και δυ-

σμενείς χαρακτηρισμούς των προσώπων στα οποία αναφέρονται. (ΑΠ 1653/83 ΝοΒ 32,543). Και στην περίπτωση όμως αυτή ο άδικος χαρακτήρας της εξυβριστικής ή δυσφημιστικής εκδηλώσεως δεν αίρεται και συνεπώς παραμένει η παρανομία ως συστατικό στοιχείο της αδικοπραξίας όταν η άνω εκδήλωση αποτελεί συκοφαντική δυσφήμιση ή όταν από τον τρόπο και από τις περιστάσεις που έγινε αυτή προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως, δηλαδή σκοπός που κατευθύνεται ειδικώς σε προσβολή της τιμής άλλου, με αμφισβήτηση της ηθικής ή κοινωνικής αξίας του προσώπου του ή με περιφρόνηση αυτού. ΑΠ 1407/88 ΝοΒ 37,1207, ΕΛΔ 31(1990),95, ΕφΑθ 2456/88 ΕΛΔ 30,810-813 επ.

4. - ... ειδικός σκοπός εξυβρίσεως, που ως νομική έννοια ελέγχεται από τον Αρειο Πάγο, υπάρχει στον τρόπο εκδηλώσεως της προσβλητικής συμπεριφοράς της τιμής του άλλου, όταν αυτός δεν ήταν αντικειμενικά αναγκαίος για τη δέουσα απόδοση του περιεχομένου της σκέψεως αυτού που φέρεται ότι ενεργεί από δικαιολογημένο ενδιαφέρον, ο οποίος, μολονότι

του Τύπου μέχρι την έναρξη ισχύος του ν 1738/20.11.87, ο οποίος με το άρθρο 4 αυτού το αντικατέστησε και ορίζει χρόνο οριστικής παραγραφής των εν λόγω εγκλημάτων τα δύο έτη από την τέλεσή τους. *ΑΠ 1130/88 ΠοινΧρ 39,89.*

15. - ... για τον λόγο αυτό αναιρείται και η προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία κηρύχθηκε ένοχος ο αναιρεσείων για το αδίκημα που προβλέπεται στο άρθρο 370Α παρ.3 ΠΚ (παραβίαση απορρήτου τηλεφωνημάτων) και το οποίο τελέσθηκε δια του Τύπου κατ' εξακολούθηση στην Αθήνα από 19.9.86 μέχρι 3.10.86. *ΑΠ 1130/88 ΠοινΧρ 39,89.*

16. - ... επίσης αναιρείται μερικώς η προσβαλλόμενη απόφαση και παύει οριστικώς η ποινική δίωξη κατά των αναιρεσειόντων για την πράξη της χρήσεως μαγνητοταινίας την οποία παρέλαβαν αυτοί από άγνωστο αποστολέα ως προϊόν υπόκλοπής τηλεφωνικής συνομιλίας τρίτων προσώπων (άρθρο 370Α παρ.3 ΠΚ) και της οποίας το περιεχόμενο δημοσίευσαν σε εφημερίδα την 28.7.1983, λόγω παραγραφής κατ' άρθρο 47 παρ.1 αν 1092/38, που είναι εφαρμοστέο στην

κρινόμενη υπόθεση. *ΑΠ 136/89 ΠοινΧρ 39,740, ΝοΒ 37,772.*

17. - ... επίσης αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία κηρύχθηκε ένοχος ο αναιρεσείων για συκοφαντική δυσφήμιση δια του Τύπου. *ΑΠ 60/89 ΠοινΧρ 39,702.*

18. - Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 310 παρ.1 στοιχ.β', 370 εδ.β' και 511 ΚΠΔ συνάγεται ότι η παραγραφή του αξιοποιήσιμου των εγκλημάτων ως θεσμός δημόσιας τάξεως εξετάζεται αυτεπαγγέλτως σε κάθε στάση της ποινικής διαδικασίας και από τον Αρειο Πάγο, αρκεί να έχει ασκηθεί παραδεκτή αίτηση αναιρέσεως. *ΑΠ 1130/88 ΠοινΧρ 39,89, ΑΠ 60/89 ΠοινΧρ 39,702, ΑΠ 136/89 ΠοινΧρ 39,740.*

19. - Η βραχυπρόθεσμη παραγραφή που προβλέπεται στο άρθρο 47 παρ.1 του αν 1092/38 για τα δια του Τύπου τελούμενα εγκλήματα κατισχύει της αναφερόμενης στο άρθρο 111 ΠΚ, σύμφωνα και με το άρθρο 468 ΠΚ. *ΑΠ 60/89 ΠοινΧρ 39,702.*

N.Κουράκης

αυτό το γνώριζε χρησιμοποίησε τον τρόπο αυτό για να προσβάλει την τιμή του άλλου. ΑΠ 1407/88 ΝοΒ 37,1207, ΕΛΔ 31(1990),95.

5. - Το επίμαχο δημοσίευμα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε ως υβριστικό ή συκοφαντικό για τον ενάγοντα, ούτε ως καταφανώς υπερακοντίζον τη δημοσιογραφική δεοντολογία, ούτε ακόμη ότι είναι αντίθετο προς τα χρηστά ήθη, αφού γίνεται μεν σ' αυτό χρήση ορισμένων συναισθηματικώς φορτισμένων εκφράσεων, όπως "τους πέταξε στο δρόμο" αντί μιας απλής, περιεκτικής και σύντομης ειδήσεως, πλην αυτό (το δημοσίευμα) ούτε από φωτογραφίες συνοδεύεται, ούτε ιδιαίτερη πρόσβολή του γίνεται (έχει καταχωρηθεί στο μέσο της τρίτης σελίδας σε μικρό δίστιχο), ούτε κάποιον ιδιαίτερο σχολιασμό ενοχλητικό για τον ενάγοντα διαλαμβάνει. ΕφΑθ 1653/88 ΕΛΔ 30,1188.

6. - Η ελευθεροτυπία και η ελεύθερη δημοσιογραφία, μέσα στα πλαίσια της συνταγματικά κατοχυρωμένης ελευθερίας του Τύπου (άρθρο 14 Σ.), εμφανίζεται ως ελεύθερη έκφραση των στοχασμών, ως αδέσμευτη ειδησεογραφία και ως έντονη άσκηση κριτικής και ελέγχου των δημόσιων προσώπων και πραγμάτων (βλ. την 9975/86 ΕφΑθ στην ΕΛΔ 28,299 όπου και εκτεταμένο ενημερωτικό σημείωμα Ευαγγ. Κρουσταλάκη). ΕφΑθ 2456/88 ΕΛΔ 30,810.

7. - Όσο και αν τα όρια μεταξύ της ελεύθερης και της καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας παραμένουν δυσδιάκριτα, σε ικανοποιητικό βαθμό προσδιορίζονται πάντως, ως προς την προστασία της τιμής και της υπόληψης τρίτων από τις διατάξεις των άρθρων 361-369 ΠΚ (εγκλήματα κατά της τιμής), χωρίς ν' αποκλείεται σε ακραίες περιπτώσεις και η εφαρμογή του άρθρου 281 ΑΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 25 παρ.3 Σ. για την καταχρηστική άσκηση των δικαιωμάτων. ΕφΑθ 2456/88 ΕΛΔ 30,810.

8. - Το έγκλημα της εξύβρισης δια του Τύπου θεμελιώνεται όταν το δικαίωμα στρέφεται κατά συγκεκριμένων προσώπων των οποίων θίγει την τιμή, έστω και αν αυτά δεν αναφέρονται ονομαστικά, αρκεί να είναι δυνατός ο προσδιορισμός εκείνου κατά του οποίου στρέφονται οι εξυβριστικές φράσεις. ΕφΑθ 12923-12924/88 ΕΛΔ 30,888.

3. Ευθύνη - προϋποθέσεις για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση

9. - Οι διατάξεις του ν 1178/81 αναφέρονται μόνο στην ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου, φυσικού ή νομικού προσώπου, και όχι στον συντάκτη του επιλήψιμου δημοσιεύματος ή του εκδότη του εντύπου, αν αυτός δεν ταυτίζεται με τον ιδιοκτήτη, ο οποίος ορίζεται υποχρεωτικώς, κατά την παρ.3 του άρθρου μόνου ν 1178/81, και πρέπει να είναι φυσικό πρόσωπο, που έχει μόνιμη κατοικία και διαμονή στην Ελλάδα, δεν καλύπτεται δε από οποιαδήποτε ασυλία, ετερο-

δικία ή άλλο λόγο που αίρει το αξιόποινο ή εμποδίζει την ποινική του δίωξη. ΕφΑθ 2456/88 ΕΛΔ 30,810.

10. - ...αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι ο συντάκτης ή ο εκδότης (αν δεν είναι και ιδιοκτήτης του εντύπου) παύουν να ευθύνονται προς αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας ή της ηθικής βλάβης που έχει προκληθεί από επιλήψιμο δημοσίευμα, αλλά η ευθύνη τους θεμελιώνεται στις κοινές διατάξεις (57-59, 914, 932 ΑΚ σε συνδυασμό με 361 επ. ΠΚ) και η σχετική αγωγή εκδικάζεται κατά τις διατάξεις της γενικής, τακτικής διαδικασίας από το καθ' ύλην (λόγω ποσού) αρμόδιο δικαστήριο (ad hoc η πρόσφατη 12/23/87 απόφαση ΕφΑθ). ΕφΑθ 2456/88 ΕΛΔ 30,810.

11. - Προϋπόθεση της ευθύνης του ιδιοκτήτη κατά το άρθρο μόνο παρ.1 ν 1178 είναι η υπαιτιότητα ("... υπαιτίως επροξενήθησαν..."). Και να μεν ο νόμος 1178 θεωρεί την υπαιτιότητα του ιδιοκτήτη εντύπου υφιστάμενη έστω και αν η κατά το άρθρο 914 ΑΚ υπαιτιότητα, η κατά το άρθρο 919 ΑΚ πρόθεση και η κατά το άρθρο 920 ΑΚ γνώση ή υπαίτια άγνοια συντρέχουν στο πρόσωπο του συντάκτη, αλλά είναι αυτονόητο ότι αν δεν υπάρχει, για οποιοδήποτε λόγο, υπαιτιότητα των προσώπων αυτών, δεν υπάρχει και υπαιτιότητα του εκδότη, ούτε και υποχρέωσή του προς αποζημίωση των θιγόμενων από το δημοσίευμα προσώπων. ΕφΑθ 2456/88 ΕΛΔ 30,810.

12. - ... στην υπό κρίση περίπτωση το δημοσίευμα βρίσκεται μέσα στα όρια της τρέχουσας δημοσιογραφικής πρακτικής και οφείλεται στο δικαιολογημένο ενδιαφέρον του Τύπου - και του κοινωνικού συνόλου - για όλα τα θέματα που αφορούν τον ΟΤΕ, μοναδικό οργανισμό τηλεπικοινωνιών της Χώρας. Αλλά και αν απαλειφθεί η ποινική πλευρά της υπόθεσης, δεν μπορεί η ευθύνη της εναγόμενης ν' ανακύψει κατά τις σχετικές διατάξεις των άρθρων 914, 919 και 920 ΑΚ, αφού δεν υπάρχει υπαιτιότητα. ΕφΑθ 2456/88 ΕΛΔ 30,810.

13. - Οι διατάξεις του ν 1178/81 εφαρμόζονται και στην περίπτωση που δημοσίευμα θίγει την φήμη και την επαγγελματική πίστη νομικού προσώπου, όπως είναι η ΑΕ, ιδιότητες αντίστοιχες κατά το Δίκαιο προς την τιμή και την υπόληψη του φυσικού προσώπου. Η άποψη αυτή ενισχύεται από το άρθρο 364 ΠΚ (δυσφήμιση ανώνυμης εταιρίας), αλλά και από την πάγια θέση της νομολογίας και της θεωρίας ότι το νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα να ζητήσει χρηματική ικανοποίηση προς αποκατάσταση της βλάβης που έχει υπαίτια προκληθεί στη φήμη και την πίστη του. ΕφΑθ 2456/88 ΕΛΔ 30,810.

4. Παραγραφή

14. - Η διάταξη του άρθρου 47 παρ.1 αν 1092/38 που ορίζει δεκαοκτάμηνη παραγραφή για τα δια του Τύπου τελούμενα εγκλήματα ως επεικέστερη εφαρμόζεται για όλα τα εγκλήματα που τελέστηκαν δια

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ • ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ

1990

ΤΥΠΟΣ (ΠοινΔ)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Προϋποθέσεις ποινικής ευθύνης	1-4	3. Παραγραφή. Προθεσμίες ενδίκων μέσων	6-8
2. Αστική ευθύνη. Προϋποθέσεις για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση	5		

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αδικοπραξία	5	Εγκλήματα δια του Τύπου	1, 6, 8	Περιύβριση αρχής δια του Τύπου	3, 4
Αμέλεια	5	Ελλειψη νόμιμης βάσης	3, 4	Προθεσμία άσκησης ενδίκων μέσων	8
Αναίρετικός έλεγχος	1	Ενδεχόμενος δόλος	5	Συμβουλή μέσω του Τύπου	5
Αναίρεση	1, 3, 4, 7, 8	Ενδικα μέσα	8	Τύπος	1
Άσκηση κριτικής στην Κυβέρνηση ή μέλη της	3	Εξύβριση δια του Τύπου	7	Χρηματική ικανοποίηση	5
Αστική ευθύνη	5	Ηθική βλάβη	5		
Διανομή εντύπου	1	Κατάχρηση δικαιώματος	5		
Δυσφήμιση ανώνυμης εταιρίας δια του Τύπου	2	Παραγραφή	2, 6, 8		
		Παύση ποινικής δίωξης	7		

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Αλιβιζάτου Ν.Κ.:** Κράτος και Ραδιοτηλέοραση. Η θεσμική διάσταση, Αθήνα - Κομοτηνή. 1986. - **Βουγιούκα Κ.Ν.:** Το Ποινικόν Δίκαιον των Ειδικών Ποινικών Νόμων, τ.Β: Το περί Τύπου ουσιαστικόν και δικονομικόν ποινικόν δίκαιον, τευχ.Α Αθήνα - Θεσσαλονίκη. 1986. - **Δαγτόγλου Π.Δ.:** Ραδιοτηλέοραση και Σύνταγμα, Αθήνα - Κομοτηνή. 1986. - **Ζηλεμένου Κ.:** Συζητήσεις με την ελευθερία του τύπου, Αθήνα. 1988. - **Καράκωστα Ι.:** Προσωπικότητα και Τύπος. Νομική θεώρηση ενός δεοντολογικού ζητήματος, Εκδόσεις Αντ. Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1991. - **Καραμούντζου Α.Δ.:** Η αρμοδιότης επί των αδικημάτων του τύπου και η νομική σημασία της δημοσιογραφικής ιδιότητος, Θεσσαλονίκη. 1963. - **Κονταξή Α.:** Τύπος και Δίκαιο, 1988. - **Κρίππα Γ.Η.:** Δίκαιον του τύπου, τ.Ι: Αθήνα 1970, τ.ΙΙ: Αθήνα 1971. - **Ιδίου:** Νόμοι τύπου, δημοσιογραφίας, κινηματογράφου. Αθήνα. 1977. - **Ιδίου:** Η ελευθερία του τύπου έναντι του δικαιώματος επί του ιδιωτικού βίου, Διδ. Διατρ. Αθηνών. 1972. - **Κόρσου Δ.:** Τύπος και Ραδιοτηλέοραση, Αθήνα - Κομοτηνή. 1987. - **Μιχαηλίδη Γ. - Νουάρου:** Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του τύπου. Πρακτικά Ακαδ.Αθηνών τ.58: 1983,274 έως 299. - **Μπουροπούλου Α.Ν.:** Ερμηνεία των περί τύπου νόμων 5060 και 1092 ως ισχύουσι σήμερα, κατ' άρθρον, Αθήνα. 1958. - **Σταθάτου Ν.:** Το δίκαιον του τύπου, Αθήνα. 1966. - **Φίλια Β.Ι.:** Το συνταγματικόν δικαίωμα της ελευθεροτυπίας και η κατ' άρθρον 367 ΠΚ πρόσθετος προστασία, Αθήνα. 1966.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

- **Αμίση Γ.Ν.:** Διερεύνηση του λειτουργικού χαρακτήρα του δικαιώματος της ελευθερίας του Τύπου, ΕΛΔ 31,(1990) 503 - 508. - **Παπαϊωάννου Α.:** Η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και η ελευθερία του Τύπου, ΝοΒ 38,1124 - 1135.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η καταχρηστική άσκηση της ελευθεροτυπίας τιμωρείται κατά περίπτωση ιδίως με τα άρθρα ΠΚ 168 παρ.2 (προσβολή κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας) και 191 (διασπορά ψευδών ειδήσεων), καθώς επίσης με τα άρθρα 181 (περιύβριση της αρχής), 361 επ. (εγκλήματα κατά της τιμής), 134 επ. (προσβολές του πολιτεύματος - κυρίως άρθρο 135 παρ.1), 146 (παραβίαση μυστικών της Πολιτείας) κ.α. Σχετικοί είναι και οι ν. 5060/1931 περί Τύπου, προσβολής της τιμής εν γένει και άλλων σχετικών αδικημάτων, αν. 1092/1938 περί Τύπου, αν. 582/1945 περί του τρόπου χορηγήσεως χάρτου εις τον Τύπον, αν. 199/1945 περί συμπληρώσεως του αν. 1998/1939 περί σημάτων, αν. 265/1945 περί μέτρων προστασίας των νομίμως κυκλοφορούντων περιοδικών και ημερησίων δημοσιευμάτων, νδ. 2493/1953 περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινών του Ποινικού Κώδικος (το άρθρο 30 αφορά στην άρση της δασμολογικής ατελείας), πδ. 2943/1954 περί τρόπου πώλησεως εφημερίδων και περιοδικών (τα νομοθετήματα αυτά που περιεχούν όλα και ποινικές διατάξεις, επανήλθαν σε ισχύ ενόσω τη ενιμέρει με το ν. 10/1975) και ν. 1178/1981 περί αστικής ευθύνης του Τύπου και άλλων τινών διατάξεων.

1. Προϋποθέσεις ποινικής ευθύνης

1. - Δεν υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου η κρίση του δικαστικού συμβουλίου ή του δικαστηρίου της ουσίας περί του αν ο κύκλος των προσώπων στα οποία έγινε διανομή εντύπου με ένα από τους αναφερόμενους στο άρθρο 2 αν 1092/1938 τρόπους είναι ευρύς ή όχι, διότι ο αριθμός των εντύπων των οποίων έγινε διανομή, πώληση, τοιχοκόλληση ή έκθεση αυτών δεν αποτελεί στοιχείο του αδικήματος που τελείται μέσω του τύπου. ΑΠ (Συμβ) 10/90 ΠοινΧρ 40,933.

2. - Επομένως ορθά έκρινε το προσβαλλόμενο βούλευμα ότι το αδίκημα της δυσφήμισης ανώνυμης εταιρίας τελέσθηκε δια του Τύπου και υπέκυψε στη 18μηνη παραγραφή, αφού δέχθηκε ότι οι κατηγορούμενοι αναπαρήγαγαν με φωτοτυπικό μηχάνημα και απέστειλαν σε περισσότερους από 30 παραλήπτες δυσφημιστικού περιεχομένου επιστολή σε βάρος της πολιτικής ενάγουσας και ήδη αναιρεσείουσας ανώνυμης εταιρίας. ΑΠ (Συμβ) 10/90 ΠοινΧρ 40,933.

3. - Αναιρείται η προσβαλλόμενη καταδικαστική απόφαση για περιύβριση αρχής (άρθρο 181 ΠΚ) δια του Τύπου ελλείψει νόμιμης βάσης, διότι δεν εκτίθενται τα πραγματικά περιστατικά και οι συλλογισμοί με βάση τους οποίους το δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο τίτλος "Κυβέρνηση απατεώνων" του εξωφύλλου του περιοδικού δεν συνιστά κριτική, ενόψει του ότι ο αναιρεσείων εκδότης ασκεί κριτική στις εσωτερικές σελίδες του περιοδικού, ούτε αναφέρεται ο επιβαλλόμενος άλλος τρόπος, με τον οποίον ο αναιρεσείων μπορούσε να ασκήσει δριμεία έστω κριτική σε μέλη της Κυβερνήσεως... ΑΠ 392/90 ΠοινΧρ 40,1111, ΝοΒ 38,673.

4. - ...Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας η διάταξη του άρθρου 181 παρ.1 ΠΚ δεν παραβιάστηκε εκ πλαγίου, δεδομένου ότι ο αναιρεσείων με τη φράση "κυβέρνηση απατεώνων" περιύβρισε δημοσίως την κυβέρνηση ως αρχή και όχι τα φυσικά πρόσωπα που τη συγκροτούσαν. ΑΠ 392/90 ΠοινΧρ 40,1111, ΝοΒ 38,673.

2. Αστική ευθύνη. Προϋποθέσεις για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση

5. - Η συμβουλή ή σύσταση ή πληροφορία που δίδεται από μια εφημερίδα προς τους αναγνώστες της, εάν είναι εσφαλμένη, δεν δημιουργεί (αστική) ευθύνη της, εκτός αν δίνεται δολίως, έστω και με τη μορφή του ενδεχόμενου δόλου, για να παραπλανηθεί το κοινό. Εάν η ανακριβής ή εσφαλμένη συμβουλή κ.λ.π. οφείλεται σε αμέλεια εκείνου που τη δίνει, είναι δυνατόν σε συγκεκριμένη περίπτωση να θεμελιωθεί ευθύνη, εάν αυτός ενήργησε κατά κατάχρηση δικαιώματος (άρθρο 281 ΑΚ) και εφόσον συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις της αδικοπράξιας προς αποζημίωση (άρθρο 914 ΑΚ) και προς καταβολή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης (ΑΚ 932). ΕφΑθ 4486/89 ΑρχΝ 42,206.

3. Παραγραφή. Προθεσμίες ενδίκων μέσων

6. - Η ειδική παραγραφή του άρθρου 47 παρ.1 αν 1092/38 που ορίζει δεκαοκτάμηνη παραγραφή για τα δια του Τύπου τελούμενα εγκλήματα κασισχύει της παραγραφής των άρθρων 111, 113 ΠΚ (άρθρο 468 ΠΚ)... ΑΠ 1444/89 ΠοινΧρ 40,715.

7. - ...Για τον λόγο αυτό αναιρείται η προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία κηρύχθηκε ένοχος ο αναιρεσείων για το έγκλημα της εξυβρίσεως δια του Τύπου και παύει οριστικά η εις βάρος του ποινική δίωξη. ΑΠ 1444/89 ΠοινΧρ 40,715.

8. - Κατ' απόκλιση των όσων ορίζονται από τις γενικές διατάξεις (ιδίως άρθρο 473 παρ.3 ΚΠΔ), η προθεσμία ασκήσεως του ενδίκου μέσου της αναιρέσεως προκειμένου περί αδικημάτων τελουμένων μέσω του Τύπου είναι τριήμερη και αρχίζει από την έκδοση της καταδικαστικής αποφάσεως, με παρόντα τον κατηγορούμενο, ώστε να επιτευχθεί η κατά το δυνατό ταχύτερη εκδίκαση των εν λόγω αδικημάτων, λόγω της ιδιάζουσας φύσεώς τους, ως εκ της οποίας καθιερώνεται και η βραχεία παραγραφή τους (άρθρο 65 ν 5060/31). ΑΠ (Συμβ) 465/90 ΠοινΧρ 40,1144, ΑΠ (Συμβ) 1479/90 ΝοΒ 39,432.

N. Κουράκη